

In Persian the verb of the *Mufool Mutluck* is never expressed. Of this description is the word *مثلاً* the whole sentence of which in Arabick being *مثلاً* *I give one of the kinds of examples*. Here the *Mufool Mutluck* is employed to repeat the sense.

Also the word *أيضاً* the whole sentence of which in Arabick is *أيضاً* *be repeated one of the kinds of repetition*. Here also the intention is repetition. This word *أيضاً* is used when a subsequent sentence refers to a preceding one, in a circumstance of affirmation, or negation, such as *أيضاً منطق علم نحو خواندم* *I studied the science of Grammar and also Rhetoric*, the meaning of which is study, applicable to both sciences. In Persian, the particles *هم* and *نیز* are used in the same sense as *أيضاً*. The Arabick *Mufool Mu-luck* is read with the last letter *Futteb* and nunnated, and at the end of such noun they add an *Alif*; and which the Persians preserve; as has been fully explained in section 4th, of Book the first.

SECTION THE V.

Of the Mufool-beb.

The *Mufool-beb* *مفعول به* is a noun with which a verb has been placed in relation, on account of the infinitive meaning having operated thereon, as for example *زيد قتل خالد را* *Zied killed Khalid*. Here *خالد* is the *Mufool beb* because the circumstance of being killed has happened to him.

The difference between the *Isf Mufool* and the *Mufool beb* is in that the former is a tense, that points out something in which the infinitive signifi-

cation operates, and the *Mufool beb* is that thing; as in the last example خالد is the *Mufool beb* because killing has happened to him, and he cannot be termed the *Ifm Mufool*, because he is not a derivative of the infinitive; for the *Ifm Mufool* would be کشته شده and the sum of the matter is, that the *Ifm Mufool* and the *Mufool* cannot be one and the same.

In the the Persian language the *Mufool* generally precedes the verb, therefore the arrangement of this sentence will be conformable to the Arabick idiom کشت زيد خالد را but the following is good Persian زيد خالد را کشت *Zied killed Kbalid.*

But sometimes the *Mufool* is placed after the verb without any inelegance, as in the following lines of *Jemálee Dehlivee* :

کنز کي بوري او پوسنگي دلکي پر ز درد دوسنگي
اين قدر بس بود جمالي را عاشق رند لاو بالي را

A small ell of mat, and another of skin, a little heart susceptible of the power of love; these will suffice for *Jemálee*, who is a lover, and a wanderer without solicitude.

Here بود in the third hemistich is a verb, and جمالي the *Mufool*.

Sometimes the *Mufool* is expressed, and the verb omitted on account of the clearness of the sense; as if one person asks another کس را زد امروز حاکم *whom did the governor chastise to-day?* and the other answers زيد را *Zied he is the Mufool*, the complete sentence being in fact زيد را زد *he chastised Zied.*

Sometimes the *Mufool* is implied in the pronoun, as in the following lines of *Huzeen* :

کدامین دست خالی داشتم تا بسمه کردانم که دستی رهن ساغر بود و دست سب و دستی

Which hand should I empty in order that I can count my beads ; seeing that in one hand is a little cup, and the other holds a flaggon ?

Here in the word داشتم is an implied pronoun applicable to دست, and which pronoun is the *Mufool*.

In the Persian language the particle را is used after the *Mufool*, of which it is the sign ; as has been exemplified in the quatain of *Femâlee*.

Sometimes this particle is omitted after the *Mufool*. Example from *Arzoo*.

کر بروی تو ز لیحا مزه و ا می کرد آنچه در خواب ندید است تماشا میگرد

If *Zuleika* should open her eye-lids, and look you in the face ; you would behold such a sight as has never even been dreamt of.

Here میگرد is the verb and مزه the *Mufool*, and the particle را is omitted, the complete sentence being مزه را و ا میگرد

Sometimes the *Mufool* is a combination, as in the following lines of *Mylee*.

سازد خموشش تا من حیرت فرو زده را گوید شنیده ام سخن ناشنوده را

In order to impose silence on me overwhelmed with amazement, she says,

I have heard, words which have never been heard.

Here گوید is the verb, and شنیده ام the *Mufool* is a combination.

SECTION THE VI.

Of the Mufool Feeb.

The *Mufool Feeb* منجول فيه is a noun in which the verb is included.

Example from *Mirzā Sheefjehan Caxvenee*.

در نامهٔ مجانان من حیران چه نویسم جز اینکه نویسم غم بجران چه نویسم

In the letter to my love, I am puzzled what to write; excepting expressions of sorrow on account of her absence.

Here نامه is the *Mufool Feeb* by means of the particle در denoting the noun of place, and نویسم is the verb.

Zeroof ظروف or adverbs of time and place, are always the *Mufool Feeb*.

Example from *Rushkee Hāmādānee*.

چه سان قاصد فرستم تا نماید عرض حال آنجا که رشکم میکشد کبر بگذرد پیک خیال آنجا

How shall I send a courier there to represent my condition; when I am dying of jealousy even in employing the messenger of imagination.

Here بگذرد is the verb, and آنجا is the *Mufool Feeb*, being the adverb of place. An example from *Nazeeree Naijhdpooree*.

آن بیهوشم خواهی گفت از بهر خدا قاصد که گاهی ای وفا بیکانه من هم آشنا بودم

O courier, for God's fake say to my merciless mistress, O stranger to fidelity, I also have been an acquaintance.

Here گاهی is the *Mufool Feeb*, being the adverb of time; and بودم is the verb.

The relation between the *Mufool Feeb* and the verb is by means of the particle *و*, or *ل* which is sometimes expressed in the sentence, and sometimes not; examples of both will be found in the verses cited above.

SECTION THE VII.

Of the Mufool Le-boo.

The *Mufool Le-boo* *له* *مفعول* is a noun for whose use a verb is formed. Example:

بهر تو ام کشد و تو آهی نمیکنی ای سنگدل چه آه نکاهن نمیکنی

On your account they slay me, and you utter not a sigh: O heart of stone! why should I expect a sigh, when you bestow not even a look upon me?

Here *بهر تو* is the *Mufool Le-boo* and *کشد* the verb; and it is plain that the slaying of the lover is on account of the mistress.

SECTION THE VIII.

Of the Mufool Mā-ā-boo.

The *Mufool Mā-ā-boo* *معه* *مفعول* is a noun that is uttered after the letter *و*, signifying *with* or *together*, to denote that there is a connection between the agent or the sufferer in respect to time and place. An example of time.

خدا بشکوه زبان من آشنا کند من و شکایت و آنکه ز تو خدا نکند

O God suffer not my tongue to be addicted to complaining, lest I should at length complain of thee, my love, which God forbid.

شکایت is the *Mufool Mā-d-boo* and من is the agent, whose verb باشم is omitted; the complete sentence being

باشم من باشکایت دریک زمان این را خدا نکند

I may sometime or other complain, which God forbid. Example of place.

کسیکه دل ز تو گیرد کجا نگهدارد من و دل از تو کمر فتن خدا نگهدارد

Whosoever receives back his heart from you, where shall he keep it? myself and my heart, which have escaped from you, may God preserve!

Here دل is the *Mufool Mā-d-boo* and من is the agent, whose implied verb is باشم the sentence being in fact باشم من و دل دریک جا این را خدا نگهدارد
May God preserve myself and my heart in one place.

SECTION THE IX.

Of active and passive verbs.

It is to be observed that each of the tenses, past, present and future, are sometimes *Mo-tā-uddee* متدی or active; and sometimes *Ghair Mo-tā-uddee* غیر متدی or passive. The sense of the former, or *Mo-tā-uddee*, is not completed by the agent (فاعل) solely; and as long as it is not connected with the sufferer (مفعول) the proper signification is not comprehended, such as

زيد خالد را كشت *Zied killed Khalid*. Here كشت is the verb زید the agent, and خالد the sufferer, and the sense of the sentence is comprehended by means of the agent and the sufferer, being both properly expressed. For if they say only زید كشت *Zied killed*, the sense is incomplete.

Sometimes there are more than one *Mufool* as *I knew* زید را عالم شناختم *that Zied is learned*. Here زید is the first and عالم the second *Mufool*. It is to be remarked that there are more than one *Mufool* in combinations termed *Af'aul ke-loob* افعال قلوب or verbs of passion, the term being used for things belonging to the mind; and which do not depend on the external members, such *شناختم* and *دانستم*, both of which depend on the mind, and not in the external members. It is a rule that both the *Mufools* of verbs of passion are in fact subject and predicate, such as the word زید and عالم are in fact the subject and predicate, and both are *Mufool* to the verb شناختم

Sometimes some verbs besides the verbs of passion, have more than one *Mufool*, of which description are the tenses derived from the infinitive كمر دانیدن Example from *Mirza Fa'-kir Muckeen Allababadee*.

که بیمار محبت را سر و زانو بگرداند مگر درد تو زین پهلوی بآن پهلوی بگرداند

Who will turn the head and knees of the love sick patient, unless his sufferings for you, turn him from side to side?

Here *کرداند* is the verb and *بیمار محبت* and *سرو زانو* are *Musfools*.

Of this description are the derivatives from the infinitive *دادن* Example from *Sanaa Belgramy*.

نه تبسمی نه لطفی نه تکلمی نه حرفی بچه سان دهم تسلی دل بپرتوار خود را

Not a smile, not one look, not a word, not a syllable, in what way can I comfort my distracted heart?

Here *دهم* is a verb and *تسلی* and *دل* are *Musfools*.

The *Ghair Mo-tâ-uddee* called also *Fe-ul Lâ-zum* *فعل لازم* has its signification from the agent solely, the sufferer not being required to complete the sense, such as *زید آمد* *Zied came*.

CHAPTER III.

Of the different kind of particles.

SECTION THE I.

Of the Hurf Fir.

The *Hurf Fir* *حرف فیر* is a particle used to connect the sense of the verb with a noun standing near it in the sentence.

Of this number are the particles *ب* and *در* Example from *Mylee*.

CHAP. III.

شعر

شوخی که وعده داشت بمن دوش میگذشت گفتم بخود که بهر چه روز ایستاده
بر خاستم که در پیشش افتم بنامز گفت بنشین که در خیال محال او فدا ده
گفتم که وعده های تو دارم بجنده گفت میانی برو برو که تو بیار سادو

My mistress who was under an engagement to me, passed by me last night.

I said to myself, for what are you waiting? I wanted to throw myself
at her feet, when she disdainfully said, sit down, you have conceived
an impossibility. I said, I have your promise. She laughing replied,
Mylee get away, get away, you are a great simpleton.

Here the particle **با** connects the sense **داشت** with the pronoun **من**
and **گفتم** with **خود** and likewise the particle **و** in the fourth hemistich
connects **افدا ده** with **خیال**

Also the particle **از** as in the following distich of *Hyder Kullutch*.

از خیالم نفسی آنکه نرفته است تو می - و آنکه هرگز بخیالت نرسیده است منم

You have not been absent an instant from my imagination; whilst I am
he, who has never entered into your thoughts.

Here the particle **از** connects **نرفته** with **خیال**

Also the particle **بر** Example from *Hafiz*.

عیب رندان مکن ای زاهد پاکیزه سرشت که گناه دیگران بر تو نخواهند نوشت

O you devotee of immaculate disposition, censure not the dissolute,
since the sins of others will not be imputed to thee.

Here the particle *بر* conveys the sense *نوشت* to the pronoun *تو* and without these particles the sense of the verb would not be conjoined with the nouns.

There are other conjunctions, but these are sufficient for the learner's purpose.

SECTION THE II.

Of particles of interrogation.

Istefhām استفهام signifies interrogation, and in Persian, for interrogating rational beings, the letter *ک* is used. Example from *Kbālis Isfahdnee*.

که شهر آمده کنز دیده جیران امروز هر طرف می نگرم آینه باز اری هست

Who has entered the city to day, that the eye is thus struck with wonder
on every side that I look it is a market of looking glasses.

In like manner is used the word *کیست* such as *این شخص کیست* *this person, who is he?*

And for subjects that are not rational, they use the particle *چ* Example from *Sādy*.

چه شایسته کردی که جوئی بهشت نمی زیدت ناز باروی زشت

What good action have you performed that you should expect to enjoy
Paradise? it does not become you to be vain with an ugly face.

And likewise the word *چیست* such as *اینکار چیست* *what are the circumstances of this business?*

Sometimes however چه is used for rational beings, as in the following lines of *Sády*:

هریدی گفت پیروی را چه کنم از خلائق بزحمت اندرم از بس یارایی که بزیارتم همی آیند
و اوقات عزیزم را از تردایشان تشویش حاصل می شود گفت هر چه درویشانند
ایشان را دومی بده و هر چه تو نکرانند از ایشان چیزی بخواه

A scholar asked a teacher, what shall I do; I am distressed by the multitude of people who come to visit me; which breaks on my valuable time? He answered, to them who are needy, lend money; and from those who are rich, require something.

Here the particle چه which occurs twice after هر applies to درویشان and تو نکران

The word کد is also used as an interrogative both for rationals and irrationals, as for example آمد و کتاب آورد کد ام کس آمد و کد ام کتاب آورد *what person came, and what book did he bring?*

Also the particle کی is an interrogative of time. *Meer Nájat Isfahánee* says

من غلام کسی که گفت بخت ما کی آزاد کرده ایم ترا

I am the slave of that person who saith O *Nájat*, at what time did I liberate you?

The particle کجا is used as an interrogative of place. Example from *Wákif*:

از کجا می آیی ای غارتگر جان از کجا از کجا ای دشمن کبر و مسلمان از کجا

From whence come you, O despoiler of life ; from whence O enemy of
Gueber and of Moslem ?

Also the particle *کو* as

کو دل بشاد که باطمینان بسر کنم

Where is the joyful heart, that I should pass my time in ease ?

There is also a kind of interrogative which they term *Istefhām Inkāree* or negative interrogation, which is when they enquire in the form of a denial, and for this purpose whenever the *نهی* or negative is used, the intention is in appearance to deny, but in fact to affirm. Example from *Huzeen* :

به بیگانگیها که از من میپوشان بچشم آشنایی فلا نی نباشی

I swear by the estrangements which you put on towards me, that in my eyes you are a mere acquaintance—are you not such an one ?

But when the negative *ن* is not used, the intention is in appearance affirmative, but is in fact negative ; as for example :

جوری که بادوستان میکنی بادشمنان کرده

The tyranny which you shew towards your friends, have you exercised the like towards your enemies ?

SECTION THE III.

Of the Arabick particles which are used in Persian.

Of this number is the letter *و*, prefixed to the name of God by way of an oath, such as *و الله اكبر* *I swear by God that I will acquire learning.*

The particle *Hajba* *حاشا* by way of *Tunze-eh* *تنزیه* which signifies clearing a person from a charge, which the speaker deems unseemly. Example from *Hafiz*.

حاشا که من بموسم بل ترک می کنم من لاف حقول میزنم این کار کی کنم
I object to forsaking wine in the season of spring: I boast of my reason,
why should I be guilty of such an action?

It is a rule that whenever the particle *حاشا* is prefixed to a combination of affirmatives, it intends a negative; and the contrary when prefixed to a negative.

Also the particle *لکن* which is used by way of *Isidrāk* *استدراک* which term signifies removing some doubt, which may have appeared in the preceding sentence; such as when several things seem to have one epithet in common, whilst for some of these there is a particular circumstance expressed, and the hearer on account of the commonalty of the epithet, suspects that this circumstance applies also to all the rest; then the speaker removes this doubt, and explains that this circumstance does not apply to the rest. Example from *Sādy*.

اگر با پدر جنگ جوید کسی پدر بیکمان حشم گیر و بستی
 و کمر خویش را ضعیف نباشد ز خویش چو بیکانگانش براند ز پیش
 و کمر بر رفیقان نباشی شفیق بفرسنگ بگریزد از تو رفیق
 و کمر بنده چابک نیاید بگزار عزیزش ندارد و خداوندگار
 اگر ترک خدمت کند لشکری شود شاه لشکرکش از وی بری
 و لیکن خداوند بالا و پست بعصیان در رزق برکس نبست

If any one seeks to quarrel with his father, the father will certainly be much enraged at him; and when one relation is dissatisfied with another relation, they will drive each other away like strangers; or if you are not kind to your companions, they will flee a farfang from your company; and if the slave is not alert in business, his master retaineth no affection for him; moreover if the soldier neglects his duty, the warlike King will be wroth at him. But he is Lord of the high and of the low, he shutteth not the door of sustenance against any one.

It is plain that between پدر and پسر and رفیق—خویش and رفیق—خویش there is a relationship in respect to discipline and support, and which relationship is also found between خدا and بندگان consequently it may be suspected that in the same manner that the relationship between پدر and پسر &c. on account of displeasure is broken off; so likewise it may be in regard to خدا and بندگان but which doubt is removed by the word لیکن

The difference between *Ishdrák* and *Ishusnáb* is that the *Moosfusnáb* is included in the *Moosfusnáb-Minboo*, but not in the *Ishdrák*, the relation is not necessarily a part of the antecedent. The word *La-ken* لکن in its original state has not و prefixed, but which is sometimes used. In the word لکن the Arabians pronounce a medial *Alif*, but which is not used in writing; this *Alif* the Persians have changed into *Ye-a Mujbool* (یا ی مجهول) or sharp. Sometimes of the word ولیکن the ک and ن being rejected, it becomes ولی. Example from *Sády*:

مخل بندگی دانم ولی نه در بستان

I understand something of the cultivation of trees; but I am not a professed gardener.

There is also the particle *A-lá* لا used for *Tumbeeb* تنبيه the signification of which is, when the speaker warns the hearer, and engages his attention in order that he may hear the words properly, and not be negligent. Example from *Sády*.

کمر اشروع فتوی دهد بر هلاک
الا تا نداری ز کشتیش باک

Whomsoever the law condemneth capitally, see that thou art not afraid of putting him to death.

The Persian words این and این are also used for this purpose. Example from *Sády*.

این تا سپرنیگی از جمله موصیح
کو در اجزای این مبالغه ستار نیست

Take care that you throw not away your shield on being attacked by an eloquent speaker, who possesses nothing but those borrowed trappings.

Mollanâ Jellâluddéen Roomi in his *Musnewee* says.

ہن چہ آوردید دستاویز را از من روز رستاخیز را

Take care what document you bring; what rare offering for the day of resurrection.

The Arabick particle *نعم* and *بلی* are both used for *Ee-jâb* ایجاب or the affirmative of what has been spoken before. The Persians soften *بلی* into *بی* by permuting the *Alif* into *ی*.

The particle *اما* is sometimes used for *Tufseel* تفصیل or detail, when the speaker first delivers himself summarily, and then descends to particulars, such as

برادران تو آمدند اما محمود پس اورا برزک داشتیم و اما خالد پس ازو روگردانیدیم و اما زید پس اورا بدر کردیم

Your brothers came, of whom *Mahmood* I respected; from *Khalid* I averted my face; but *Zied* I drove away.

In this case, it is required that *اما* be repeated. Sometimes this particle is used by way of *Iste-nâf* استیناف or the commencement of a sentence, in order to point out something that is positively to be done. The word *اما* which is used in the prefaces of books, is of this description, as for example :

اما بعد این کتابی است در فلان علم

But after (the praise of God, &c.) this is a book on such a science.

The particle *ملا* for the purpose of *Rudda* رجع which is when the speaker prohibits a person from doing or thinking something which he con-

ceives to be proper; such as *حاشا وکلا که زید دزد باشد* it is impossible and inconceivable that Zied can be a thief. In Persian the particle *حاشا* is never used without being joined to *حاشا*.

Of this description is *Tunween* *تنوین* or *nunnation*, which is placing *ن* *Sakin* over the last letter of a noun, but which is no part of the word. The Persians have adopted several Arabick nouns of this form, as has been explained under the articles of *Tumyeez*, *Zurf*, and *Musool Mootluck*.

CHAPTER IV.

Of combinations, which are of two kinds. 1 *Khub-ur-e-yeb*, and 2 *Isbā-e-yeb*.

SECTION THE I.

Of the different kinds of *Jumleh Khub-ur-e-yeb*.

Jumleh Khub-ur-e-yeb *جمله خبریه* is a sentence which may possibly be either true or false, because it is the relation of an occurrence. And of this nature is the *Jumleh Isme-yeb* *جمله اسمیه* which is a compound of the subject and the predicate, both of which may be simple, as *راستی خوب است* truth is good; or else compound as *طاعتش موجب قربت است* whose service is the means of approaching him. Here as far as the words *طاعتش* is the subject and *موجب قربت* the predicate, and they are both compounds in *Izāfee* regimen.

Sometimes one is simple and the other a compound, as in the following lines of *Sady*:

راستی موجب رضای خدا است کس ندیدم که گم شد از ره راست

Rectitude is the means of pleasing God; I never saw any one lost in a straight road.

Here *راستی* the subject, is simple, and the predicate *موجب رضای خدا* is a combination.

Sometimes the predicate is a combination, in which case it includes a pronoun related to the subject. Example:

از خوبی حسن تو به عالم خبر افتاد یعقوب شنیدم پسرش از نظرا افتاد

The world is apprized of your exquisite charms. I heard that the son of Jacob is no longer admired for his beauty.

Here *یعقوب* is the subject, and the combination *پسرش از نظرا افتاد* is the predicate, including the pronoun *ش* in relation to *یعقوب*.

And of this kind is the *Jumleh Fe-u-le-yeh* جمله فعلیه which means a combination of the verb and the agent, such as *محمود آمد* *Mahmood came*.

Sometimes the agent is simple, as in the above example, and sometimes compounded; such as *زید حاکم خالدر اگشت* *Zied the governor put Khālid to death*. Here *زید حاکم* is the agent compounded with a *Séfut*.

Of this description also is the *Jumleh Shir-te-yeh* شرطیه which means that the circumstance of being or not being, depends upon something else; such as *اگر آفتاب طلوع کند روز موجود است* *if the sun rises, day appears*. Here

the circumstance of the day appearing, depends upon the sun's rising. In like manner of not being *اگر شب نشود ستارگان دیده شود* if there was no night, the stars would not be visible. Here the circumstance of the stars not being visible, depends on there not being night. The *Jumleh Shir-te-yeh* in fact comprizes two combinations, as in the first example *اوقات طلوع کند* is the first combination, and which is termed the *Shir* شرط or condition, and *روز موجود است* is the second combination, and which is the *Jaza* جزا or deduction. In the Persian language there are three conditional particles; 1 *اگر* as exemplified above, and *گر* which is a contraction of it. 2 *چون* and the contraction *چو* Example from *Sady*:

چون نداری ناخن درنده تیز بابدان آن بکه کم گیری سبزه

When you have not a sharp lacerating nail, it is most prudent not to contend with the wicked.

3. *هرگاه* whenever, as for example *هرگاه احمد بیاید اکرام خواهم کرد* whenever Ahmed may come, I will shew him respect.

Sometimes the Persians use *از آنجا* as a conditional particle, such as *از آنجا که محمود نیامد من هم نیامدم* because Mahmood did not come, neither did I come. Also *هر چند* Example from *Wullee Dush Byazee*.

هر چند میروم که نیایم نمی شود یادیده بر رخ نکشایم نمی شود

Notwithstanding my resolutions to depart and not to return, they are of no avail; or that I should open my eyes and not behold your face, it cannot be!

Here *میروم که نیایم* is the condition, and *نمی شود* is the consequence.

Also *اگر چه* denotes such a condition that its opposite has a complete relation with the *fesd*, such as *اگر چه زید بی وفا است من محبت با او نخواهم گذاشت* although Zied be faithless, I will not cease to love him. Here *زید بی وفا است* is the condition, the opposite to which *باو* has a complete relation with *نخواهم گذاشت* the consequent; because the necessary consequence of fidelity is love; for the speaker, by expressing himself in this manner, means that he will not cease to love Zied, whether he be faithless or faithful. The word *هر چند* is also used in the same manner, as in the following example from *Jâmi*.

بر من از دست تو هر چند که بیدار بود
چون رخ خوب تو بینم همه از یاد رود

Whatever injury may have been inflicted on me by your hands, when I beheld your beautiful face, the whole escapes my recollection.

The words *بسکه* and *از بسکه* and its contraction *ز بسکه* signifying from the great degree thereof, are also used as conditionals, *Jâmi* says

بسکه در جان فکار و چشم بیدارم توئی
هر که آید در نظر از دور پندارم توئی

From your being continually in my wounded heart, and sleepless eyes; whatever I discern at a distance appears to be yourself.

Here in the first hemistich, the words following *بسکه* are the condition, and the second hemistich is the consequence. Example of *ز بسکه* from *Samso Belgramy*.

ضعف پيري ز بسكه بگداخت مرا هر كس كه نظر فكند نشاخت مرا
از صحبت من كنون بتان رانك است اين موي سفيد رو سياه ساخت مرا

From the extreme weakness of old age, which has greatly exhausted me, all my female friends shun my company; and my hoary locks make my countenance appear more wan.

In the first hemistich, what follows *ز بسكه* is the condition, and the second hemistich is the consequence.

Sometimes the consequence precedes the condition. Example from *Jâmi*.

ز يستم با تو ميرم باد بى تو اگر ز يستم آرزو است

Let me cease to exist, if I wish to exist without you.

Here the first hemistich is the consequence, and the second hemistich the condition.

Sometimes the consequence is not expressed. Example from *Sâdy*.

خدا گشتي آنجا كه خواهد برد اگر نا خدا جامه بر تن درد

God conveys the ship wherefore he pleaseth, altho' the commander teareth his garments.

Here the consequence is omitted, the complete sentence requiring *it will avail nothing*. The first hemistich cannot be made the consequence, as that would destroy the sense.

It is to be remarked, that combinations are used for several purposes. 1.

In explanation of the preceding sentence, and which is termed *Jumleh*

نمود را دیدم او مردی است دانشمند و ماهر علوم عربی و فارسی *fuchas* جمله مفسره
I saw Mubinnod, he is a wise man, and expert in Arabick literature.

Here from *است او مردی* to the end of the sentence is the *Jumleh Mo-fussereh*. 2. Being the cause of the preceding sentence, when it is termed, *Jumleh Mo-ulla-leb* جمله محالیه Example.

زید مرد خوب است چرا که بیاد خدا مشغول می باشد

Zied is a good man for he keeps God in his remembrance. Here

to the end of the sentence is the *Jumleh Mo-ulla-leb*. 3. When it occurs in the midst of a sentence, such as between the subject and the predicate, when it is termed *Jumleh Mo-te-re-zeb* جمله معترضه

شیخ سعدی خدایش بیامرزاد سردار فصحا است
Sheikh Sady, God begifted him, he is the father of eloquence. Here

خدایش بیامرزاد is the subject and *سردار فصحا* the predicate and *شیخ سعدی* is the *Jumleh Mo-a-te-re-zeb*. 4. When it is formed out of the preceding

sentence, and then it is termed *Netejeh* نتیجه or the conclusion. Example from *Sady*:

هر نفسی که فرو میرود مدهیات است و چون بر می آید مفرح ذات پس در هر نفسی دو نعمت
 موجود است

The breath when inspired afflits life, and when respired, it elivens nature; therefore every breathing comprizes two blessings.

Here *پس در هر نفسی* to the end is the *Netejeh*, or conclusion, because the praise of two blessings, is the natural consequence of the preceding clause.

SECTION THE II.

Of the different kinds of Jumleh Inshà-e-yeh.

The *Jumleh Inshà-e-yeh* جمله انشاءیه is a sentence which cannot possibly be either true or false; and it is of two kinds. 1. *Umr* امر or imperative, such as خدا یا خاتمہ مرا بخیر گردان *Ob God! cause my end to be righteous.* 2. *Nibee* prohibitive, such as خدا یا مرا از رحمت نا امید ساز *Ob God! cause me not to despair of mercy.*

Sometimes the *Jumleh Isba-e-yeh* is formed by prefixing to the *Jumleh Khub-ur-e-yeh* the particle of interrogation, (*Harf Istaf-hâm* حرف استفهام) or else the particle of desire (*Hurf Temunnee* تمنی) such as کدام کس آمد

What person came? and کاشن خدا خاتمہ مرا بخیر گردان *I hope that God will cause my latter end to be happy.*

THE END.

CONTENTS.

	PAGE
INTRODUCTION, — — —	1-3

CHAP. I.

SECT. I. Of the different kinds of Nouns,	4
SECT. II. Of the Vocative, — — —	11
SECT. III. Of the Hál, — — —	14
SECT. IV. Of the Tumyeez, — — —	15
SECT. V. Of the Moostufnah, — — —	16
SECT. VI. Of the Mo-záf and the Mó-záf A-la-heh, — — —	20
SECT. VII. Of the Mowfuf and Sé-fut,	29
SECT. VIII. Of the Má-toof, — — —	36
SECT. IX. Of Tà-keed, — — —	42
SECT. X. Of the Bad-ul, — — —	44
SECT. XI. Of the Zu-má ir, — — —	46
SECT. XII. Of the Afháreh, — — —	49
SECT. XIII. Of Compounds, — — —	50
SECT. XIV. Of Ke ná-yeh, — — —	53
SECT. XV. Of the Zu-f, — — —	55
SECT. XVI. Of the Ma-ra-fch and Na- ka-reh, — — —	59
SECT. XVII. Of the Musder, — — —	59

CHAP. II.

	PAGE
SECT. I. Of the different kinds of Verbs,	61
SECT. II. Of the Verbs Má-roof & Mnj-hool,	62
SECT. III. Of the Fá-il, — — —	62
SECT. IV. Of the Mufool Mut-luck, — — —	66
SECT. V. Of the Mufool-beh, — — —	67
SECT. VI. Of the Mufool Fech, — — —	70
SECT. VII. Of the Mufool lu-heo, — — —	71
SECT. VIII. Of the Mufool Ma-a-hoo,	71
SECT. IX. Of active and passive Verbs,	72

CHAP. III.

Of Particles.

SECT. I. Of the Hurf Jiv. — — —	74
SECT. II. Of particles of interrogation,	76
SECT. III. Of Arabick particles used in Persian, — — —	79

CHAP. IV.

Of Combinations.

SECT. I. Of the different kinds of Jum- leh Khub-ur-e-yeh, — — —	83
SECT. II. Of the different kinds of Jumleh Inshá-eyeh, — — —	89

ARABICK GRAMMAR.

منتخب الصرف

تالیف مولوی سید امیر جدر بلگرامی
مفتی صدر عدالت متعلقہ صوبہ بنگالہ و بہار
و بنارس واریسہ در سنہ ۱۲۱۳ ہجری

S E L E C T P A R T S

OF

A R A B I C K G R A M M A R.

مقدمه

بهر از باب تتبع محاورات السنه مختلفه هویدا است که کلمات جهاه زبانها بر سه قسم است
 اسم و فعل و حرف و اسمای یک زبان در زبان دیگر بیشتر متحمل می شود
 و افعال کمتر با استعمال می آید چنانچه لفظ بَعْنِي بفتح یا و سکون عین و کسر نون که صیغه
 مضارع است بمعنی قصد میکند یا قصد خواهد کرد از عِنَايَةِ که مصدر است بمعنی قصد
 کردن و این فعل در عبارات فارسی بسیار متعارف است و گاه می باشد که واضعان
 ووزبان یک فعل را بیک معنی وضع میکنند چنانچه لفظ چل که امر است بمعنی برو و وضع
 زبان فارسی و هندی آنرا بهین معنی وضع کرده اند لهذا در هر دو زبان باین معنی
 می گویند و همچنین حرف لغتی بلغت دیگر به نذره مستعمل است چنانچه
 لفظ نَعَمْ بفتح ن که حرف ایجاب است و در فارسی بسیار استعمال میکنند
 و حرف ایجاب آنرا گویند که در مقام اثبات قول قائل میگفته باشند و ازین
 تقریر بوضوح پیوست که فارسی دانان را بحیثیت فارسی دانی احتیاج شدید باد را که
 تفصیل افعال و حروف عربی نیست پس درین رساله که مستعمل بمنتهی الصرف است
 حقیقت اسمای عربی که در زبان فارسی مذکور میشود بعبارت واضح رقم می پذیرد
 تا هر فارسی خوان بسهولت ازان نفع گیرد

INTRODUCTION.

To those who have attentively considered the genius of different tongues, it is evident that speech in every language is only of three kinds, 1. *Ifm* اِسْم or noun, 2. *Fe-ul* فَعْل or verb, and 3. *Hurf* حَرْف or particle. The nouns of one language are frequently used in another, but the verbs very seldom; such as *yá-nee* يَأْنِي, which is the Arabick aorist, signifying *he may endeavour*, from the infinitive *عِنَايَة* *endeavour*, retains the same sense in the Persian language; but such instances are very rare.

And it sometimes happens, that those using two languages, preserve the same verb in the same sense in both, as for example, *chul* چل, the imperative, *go thou*, has that signification both in Persian and in Hindy; and in like manner some few particles, thus the word *na-um* نَعَمْ which is a particle of assent, is very commonly used in Persian.

From what has been said above, it is plain that those who are conversant in the Persian language do not require details of Arabick verbs and particles, and therefore this treatise entitled "SELECT PARTS OF GRAMMAR," shall be confined to the explanation of Arabick nouns as used in the Persian language; and be delivered in a clear and simple style for the benefit of Persian students in general.

فصل (۱) در بیان معنی اسم و تعداد اقسام آن

اسم کلمه ایست که دلالت بر معنی مستقل دارد و هیچ یکی از ازمه ثلثه ازان مفهوم نمی شود و آن بر سه گونه است مَصْدَر و مُشْتَق و جَا مَد

فصل (۲) در شناختن حروف اصلی از حروف زائد

حرفیان فا و عین و لام را برای وزن کلمات قرار داده اند تا حروف اصلی را از حروف زائد ممتاز سازند و بیست کلمه را تصویر نمایند و حرف اصلی آنست که در جمیع متصرفات کلمه مانند اسم فاعل و اسم مفعول و غیر آن یاقه شود و در موازنه برابر فا و عین و لام اوند چون فاعِل که اسم فاعل است بر وزن فاعِل بفتح اول و سکون ثانی و کسر ثالث بمعنی یاری کننده الف درین لفظ زائد است و نون و صاد و را اصلی است چرا که برابر فا و عین و لام واقع شده و چون مَنصُور که اسم مفعول است بر وزن مَنعُول بفتح اول و سکون ثانی و ضم ثالث و سکون رابع بمعنی یاری کرده شده میم و واو درین لفظ زائد است و نون و صاد و را اصلی است و حرف زائد آنست که برابر فا و عین و لام نیفتد بلکه در مقابله حروفی که سوای فا و عین و لام است اوند چنانچه از هر دو مثال مذکور دیده است و حروف زائمه ده است الف و تا و سین و لام و میم و نون و واو و یا و هزه و یا و مجموع آن کلمه هَوَيْتَ السَّيَّانَ

§ 1.

Of Nouns.

Ifm اسم or noun, is a word having an express meaning without any regard to either of the three tenses or times: and of these there are three kinds, 1. *Musdur* مَصْدَر the infinitive, or verbal noun substantive. 2, *Mushtuck*, مُشْتَق a derivative noun. 3. *Jamid*, جَامِد an indeclinable noun.

§ 2.

Of radical and servile letters.

The Arabian Grammarians have appropriated the letters ن and ع and ل for the measure of words, to discriminate the radical from the servile letters, and to enable them to describe the form of words. A radical is a letter which is to be found in every inflexion of a word, such as the participles, &c. and in measure answering to ن and ع and ل—Thus in the word تَأْمِر the participle present of the measure فَاعِل signifying *an affixer*, the letter ا is a servile, and ن and م and ر are radicals, corresponding to ن and ع and ل—And in the word مَبْصُور the passive participle meaning *assisted*, and of the measure مَفْعُول the letters م and و are serviles, and the letters ن and م and ر are radicals, corresponding with ن and ع and ل—On the contrary, serviles are the letters not corresponding with ن and ع and ل as has been shewn in the two foregoing examples. There are ten servile letters, viz. ا ي و ن م ل س ت ا as is expressed in the following sentence هَوَيْتُ السَّيَّانَ *I am fond of those who are plump.*

فصل (۳) در بیان صفات هفت گانه اسم

باید دانست که صرف بیان اسم را موصوف بهفت صفت کرده اند اول صَحِيح دوم
مِثَال سیوم اَجَوَف چهارم نَاقِص پنجم لَغِيْف ششم مَهْمُوز هفتم مُضَاعَف

فصل (۴) در بیان معنی اسم صحیح

اسم صحیح آنرا گویند که در حروف اصلی آن حرف علت و همزه و دو حرف از یک جنس نباشد
و حرف علت و او و الف و یار گویند و همزه عبارت از الف متحرک است یا الف ساکن
که بدرستی از زبان بر آید و نبودن دو حرف از یک جنس عبارت از آن است که یک حرف
مکرر در یک کلمه نزدیک یکدیگر واقع نشود چون رَجُل بفتح اول و ضم ثانی بمعنی مرد و این اسم
صحیح است چرا که حرفی از حروف علت و همزه و دو حرف از یک جنس در آن نیست

فصل (۵) در بیان معنی اسم مثال

مثال عبارت از اسمی است که حرف اول اصلی آن حرف علت باشد و آنرا
مُعْتَلِّ الغام گویند پس اگر حرف علت و او است آنرا مثال و او ی گویند چون وَعْد
بفتح اول و سکون ثانی بمعنی نوید خیر و شتر دادن و او درین لفظ در مقابلۀ فا است
و اگر حرف علت یا است آنرا مثال پائسی گویند چون یُسْر بضم اول و سکون ثانی
بمعنی قمار باختن یا درین لفظ در مقابلۀ فا است

فصل (۶) در بیان معنی اسم اجوف

اجوف اسمی است که حرف ثانی اصلی آن حرف علت باشد و آنرا مُعْتَلِّ العین
هم گویند پس اگر حرف علت و او است آنرا اجوف و او ی گویند چون خَوْف بفتح
اول و سکون ثانی بمعنی ترسیدن و او درین لفظ در مقابلۀ عین است و اگر حرف علت
یا است

§ 3.

Of the seven modifications of nouns.

The Arabian Grammarians have divided nouns into seven modifications, vizt. 1. صَحِيح *Se-be-eh*. 2. مَثَال *Me-fal*. 3. أَجَوِف *Uj-wuf*. 4. نَاقِص *Ná-kis*. 5. لَغِيْف *Le-fee-f*. 6. مَهْمُوز *Meh-mooz*. 7. مُضَاعَف *Mo-za-uf*.

§ 4.

Of the Ifm Se-he-eh.

The *Ifm Se-be-eh*, is a noun which has not amongst its radicals either of the letters called *Hurf Illut*, nor *Humzab*, nor any reduplicate letter. The *Illut* letters are | and و and ي, and *Humzab* signifies an accented *Alif*, or *Alif* with a *Sákin* which is very difficult to pronounce. Example, رَجُل a man, is *Ifm Se-be-eh*, because that it has neither an *Illut* letter, nor a *Humzab*, neither the same letter occurring twice together, or doubled.

§ 5.

Of the Ifm Me-fal.

Me-fal is a noun whose first radical is an *Illut* letter, and this is also called مُعْتَدِلُ الْفَا *Mo-tul-lul-fá*. If such *Illut* letter is و it is called مَثَالِ وَأَوِي *Me-fal-wa-wee* as وَعَدَ *apprizing*; in this word و answers to نـ And if the *Illut* letter is ي it is called مَثَالِ يَائِي *Me-fál-yá-yee*, as يَسَّرُ *playing at dice*: here ي answers to ف

§ 6.

Of the Ifm Uj-wuf.

Uj-wuf is a noun having for its second radical an *Illut* letter, and it is also called مُعْتَدِلُ الْعَيْنِ *Mo-tul-lul-áin*. If the *Illut* letter is ي it is called أَجَوِفِ يَائِي

یا است آنرا اجوف یائی نامند چون بفتح اول و سکون ثانی بمعنی فروختن یا درین لفظ در مقابله عین است

فصل (۷) در بیان معنی اسم ناقص

ناقص اسمی است که حرف ثالث اصلی آن حرف علت باشد و آنرا مُعْتَدِلُ اللَّامِ نیز گویند پس اگر حرف علت و او است ناقص و او یی نامند چون دَعْوَةٌ بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث بمعنی خواندن و او درین لفظ در مقابله لام است و اگر حرف علت یا است ناقص یا ئی خوانند چون رَحْمَةٌ بفتح اول و سکون ثانی بمعنی تیرانداختن یا درین لفظ در مقابله لام است

فصل (۸) در بیان معنی اسم لفیف

لفیف اسمی است که از حروف اصلی آن دو حرف علت باشد پس اگر حرف علت بجای ف و لام بود آنرا لفیف مفروق گویند چون وَحْيٌ بفتح اول و سکون ثانی بمعنی حکم خدا و درین لفظ در مقابله ف است و یا در مقابله لام و اگر حرف علت بجای عین و لام باشد آنرا لفیف مقرون گویند چون حَيًّا بفتح ثانی بمعنی شرم داشتن یا درین لفظ بجای عین و الف بجای لام است

فصل (۹) در بیان معنی اسم مہوز

مہوز اسمی است که یکی از حروف اصلی آن ہمزہ باشد پس اگر ہمزہ بجای فابود آنرا مہوز الفاً گویند چون أَمْرٌ بفتح اول و سکون ثانی بمعنی حکم کردن ہمزہ درین لفظ برابر فاست و اگر ہمزہ بجای عین باشد آنرا مہوز العین خوانند چون بَرَأْسٌ بفتح اول و سکون ثانی

أَجُوفَ يَأْيِي *Uj-wuf-ya-ee*, as يَبْعَ *sale*. In this word the letter ي answers to ع

§ 7.

Of the Ism Nà-kis:

Nà-kis is a noun whose third radical is an *Illut* letter, and it is also called مُعْتَلِ الْأَمِ *Mo-tul ul-lam*. If the *Illut* letter is و it is called نَاقِصٌ وَآوِي *Nakis-wa-wee* as دَعْوَةٌ *invitation*. In this word و corresponds with ل. If the *Illut* letter is ي it is called نَاقِصٌ يَأْيِي *Na-kis-ya-ee*, as رُمِي *shooting an arrow*; here ي answers to ل

§ 8.

Of the Ism Le-feeḥ.

Le-feeḥ is a noun having two of its radicals *Illut* letters. If the *Illut* letters correspond with ف and ل it is called لَغِيْفٌ مَرُوقٌ *Le-feeḥ Muf-rook* as وَحْيٌ *Inspiration*. In this word و answers to ف and ي to ل. If the *Illut* letters answer to ع and ل it is called لَغِيْفٌ مَقْرُونٌ *Le-feeḥ Mukroon*, as حَيٌّ *modesty*. In this word ي answers to ع and ل to ل

§ 9.

Of the Ism Meh-mooz.

Meh-mooz is a noun having *Humzáb* for one of its radical letters. If *Humzáb* is in the place of ف it is called مَهْزُوزٌ الْفَاءُ *Meh-mooz ul fá*, as أَمْرٌ *command*. Here *Humzáb* answers to ف. If *Humzáb* is in the place of ع it is called مَهْزُوزٌ الْاِئِنَّ *Meh-mooz ul ain*, as رَأْسٌ *a bead*. In this word

Humzáb corresponds with ع. If it is in the place of ل it is called *مَهْمُوزُ اللَّامِ* *Mehmooz ul lám*, as *خَطَا* *fin*, where *Humzáb* answers to ل

§ 10.

Of the Ím Mo-zá-uf.

Mo-za-uf is a noun having amongst its radicals a reduplicate letter, as *حُب* *friendship*, which in its original state was *حُبُّ* and when there is a double ب as in this word, the sound is blended.

§ 11.

Of the Infinitive or verbal noun substantive. †

The Infinitive called *Musdur* *مَصْدَر* is the source from whence issue the Verb, Participles, &c. and in Persian it always ends with the words *ن* or *ن*

§ 12.

Of the different kinds of Infinitives.

There are four kinds of Infinitives, 1. *Mus-dur-So-lá-fee Mo-je-rud* *مَصْدَرُ ثَلَاثِي مُجَرَّد* 2. *Mus-dur So-lá-fee Mo-zeed* *مَصْدَرُ ثَلَاثِي مَزِيد* 3. *Mus-dur Ru-bá-ee Mo-je-rud*, 4. *Mus-dur Ru-bá-ee Mo-zeed* *مَصْدَرُ رُبَاعِي مُجَرَّد* *مَصْدَرُ رُبَاعِي مَزِيد*

§ 13.

Of the simple three lettered and four lettered Infinitives, and of those of three and of four letters with serviles.

1. *Mus-dur So-lá-fee Mo-je-rud* or the simple three lettered Infinitive, whose past tense has three radicals answering to ق & ع & ل, as *كِتَاب* of the measure *فَعَال* the past tense of which is *كَتَبَ* of the measure *فَعَلَ* signifying *he wrote*; the letter ك answers to ف and ت to ع and ب to ل
2. *Mus-dur Ru-bá-ee Mo-je-rud* or the simple four lettered infinitive, is when the past tense consists of four radical letters answering to ف and two ل's, as *بَعَثَ* excitement; of the measure *فَعْلَلَة* the past tense of

† The Arabick infinitive differs greatly from those of other languages, being precisely a verbal noun substantive in the accusative case, corresponding in some measure to the Latin gerund in DO.

بر وزن فَعْلَلَة، بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث و رابع که ماضی آن بَعَثَر است
بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث و رابع بر وزن فَعْلَل بمعنی برانگیختن برابر فا است
و عین برابر عین و ثا برابر لام اول و را برابر لام ثانی است

و مصدر ثلاثی مزید آنست که در ماضی آن سه حرف اصلی باشد و سوای این سه حرف
یک حرف زائد یا حرفی چند زائد باشد چون اِکْرَام بر وزن اَفْعَال بکسر اول و سکون
ثانی و فتح ثالث که ماضی آن اَکْرَم است بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث و رابع
بر وزن اَفْعَل بمعنی کرامی کرد الف زیاده است و کاف که حرف اول اصلی است
برابر فا است و را که حرف ثانی اصلی است برابر عین است و میم که حرف ثالث
اصلی است برابر لام است

و مصدر رباعی مزید آنست که در ماضی آن چهار حرف اصلی باشد و سوای این
چهار حرف یک حرف زائد یا چند حرف زائد باشد چون تَسَرُّبَل بر وزن تَفَعَّل بفتح
اول و ثانی و سکون ثالث و ضم رابع که ماضی آن تَسَرَّبَل است بفتح اول و ثانی و سکون
ثالث و فتح رابع و خامس بر وزن تَفَعَّل بمعنی پیراهن بی آستین پوشیدن
تأزیاده است و سین که حرف اول اصلی است برابر فا است و را که حرف ثانی
اصلی است برابر عین و با که حرف ثالث اصلی است برابر لام اول است و لام که
حرف رابع اصلی است برابر لام دوم است

which is بَعَثَ of the measure نَعْلَل signifying, *he excited*. Here ب corresponds to ف, ع to ع, ث with the first ل, and ر to the final ل.

3. *Muf-dur So-la-fee Mo-zeed* or the three lettered infinitive with serviles, whose past tense has three radical letters, together with one or more serviles, as اِكْرَام of the measure اِنْعَال the past tense of which is اَكْرَم *he venerated*; of the measure اَفْعَل—here the letter ي is a servile, and the ك which is the first radical corresponds with ف, the second radical ر answers to ع, and the third radical م to ل.

4. *Muf-dur Ru-bá-ee Mo-zeed* or four lettered infinitive whose past tense has four radicals with serviles as تَسْرِبَل of the measure تَعْعَل the past tense of which is تَسْرِبَل *he put on a sleeveless garment*, of the measure تَعْعَل—the letter ت is a servile, and the radicals corresponding as follows: 1. س to ف, 2. ر to ع, 3. ب to the final ل, 4. ل to the final ل.

فصل ۱۴ در بیان اوزان مشهور مصدر ثلاثی مجرور

مصدر ثلاثی مجرور اکثر بر این اوزان می آید اول فَعَلَ بفتح اول و سکون ثانی چون حَبَدَ بمعنی ستودن دوم فَعَلَ بکسر اول و سکون ثانی چون فَسَقَ بمعنی کار بد کردن سیوم فَعَلَ بضم اول و سکون ثانی چون شَغَلَ بمعنی رو بکاری آوردن چهارم فَعَلَةً بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث چون رَحِمَةً بمعنی مهربان شدن باید دانست که حرف تا که در آخر بعضی مصادر و بعضی مشتق می آید در رسم الخط بصورت هاء می نویسند چرا که در حالت وقف این حرف تا مبدل بحرف هاء میشود و وقف عبارت از سکون حرف آخر است پنجم فَعَلَةً بکسر اول و سکون ثانی و فتح ثالث چون رَحَلَةً بمعنی از جای بجای رفتن ششم فَعَلَةً بضم اول و سکون ثانی و فتح ثالث چون فُرَقَةً بمعنی جدا شدن هفتم فَعَلَ بفتحة ثانی چون طَلَبَ بمعنی خواستن هشتم فَعَلَ بفتح اول و کسر ثانی چون خَنَقَ بمعنی خفه کردن نهم فَعَلَةً بفتح اول و ثانی و ثالث چون غَلَبَةً بمعنی چیره آمدن دهم فَعَلَةً بفتح اول و کسر ثانی و فتح ثالث چون سَرَقَةً بمعنی دزدیدن یازدهم فَعَلَ بکسر اول و فتح ثانی چون اصْغَرَ بمعنی خورد بودن دوازدهم فَعَلَ بضم اول و فتح ثانی چون هَدَى بمعنی راه راست نمودن باید دانست که لفظ هدی بر وزن خدا می خوانند با وجود آنکه یادراین کلمه متحرک است و وجهش آنست که عربان هریای متحرک را که حرف ماقبل آن مفتوح باشد بالف تبدیل کرده بر زبان می آرند سیزدهم فَعَالَ بفتحة ثانی چون ذَهَابَ بمعنی رفتن چهاردهم فَعَالَ بکسر اول و فتح ثانی چون کَتَابَ بمعنی نوشتن پانزدهم فَعَالَ

§ 14.

Measures most commonly used for the simple three lettered Infinitives.

Of the simple three lettered Infinitives, there are thirty seven classes, vizt.

Class.	Measure.	Example.	Accents of the Letters.				
			4	3	2	1	
1	فَعَلَ	حَبَدَ	.	.	S	F	Praise.
2	فَعَلَ	فَسَقَ	.	.	S	K	Iniquity.
3	فَعَلَ	شَغَلَ	.	.	S	Z	Employment.
4	فَعَلَةً	رَحِمَةً	*	F	S	F	Compassion.
5	فَعَلَةً	رَحَلَةً	*	F	S	K	Departure.
6	فَعَلَةً	فَرَقَةً	*	F	S	Z	Separation.
7	فَعَلَ	طَلَبَ	.	.	F	F	Requisition.
8	فَعَلَ	خَنَقَ	.	.	K	F	Suffocation.
9	فَعَلَةً	غَلَبَةً	*	F	F	F	Superiority.
10	فَعَلَةً	سَرَقَةً	*	F	K	F	Robbery.
11	فَعَلَ	صَغَرَ	.	.	F	K	Smallness.
12	فَعَلَ	هُدًى	.	.	F	Z	Guidance.
13	فَعَالَ	نَهَابَ	.	*	F	F	Going,
14	فَعَالَ	كُتَابَ	.	*	F	K	Writing.

Note. F stands for *Fusteh*; K for *Kuffir*; Z for *Zum*; S for *Sakin*; and t for *Tushdeed*. The Asterisks denote the serviles.

Class 4. It is to be remarked, that the letter *z* which occurs at the end of some infinitives and derivatives is sometimes written *s*; because in the case of *Wukf*, which is the final letter being *Sakin*, the letter *z* is permuted into *s*.

بضم اول وفتح ثانی چون سوأل بمعنی خواستن شانزدهم فَعَالَةٌ بفتح اول و ثانی
 و سکون ثالث و فتح رابع چون شَهَادَةٌ بمعنی گواهی دادن هفدهم فَعَالَةٌ بکسر اول و فتح ثانی
 و سکون ثالث و فتح رابع چون بَيِّنَاتٌ بمعنی سردار شدن هزدهم فَعَالَةٌ بضم اول و فتح
 ثانی و سکون ثالث و فتح رابع چون بُخَايَةٌ بمعنی فرمان پذیرفتن نوزدهم فَعِيلٌ بفتح اول
 و کسر ثانی و سکون ثالث چون وَبِيضٌ بمعنی برق درخشدن بیستم فَعِيلَةٌ بفتح اول و کسر
 ثانی و سکون ثالث و فتح رابع چون قَطِيعَةٌ بمعنی بریدن بیست و یکم فُعُولٌ بضم اول
 و ثانی و سکون ثالث و فتح رابع چون دُخُولٌ بمعنی در آمدن بیست و دوم فُعُولَةٌ بضم اول
 و ثانی و سکون ثالث و فتح رابع چون صُعُوبَةٌ بمعنی دشوار شدن بیست و سیوم مَفْعَلٌ
 بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث چون مَدَّخَلَ بمعنی در آمدن بیست و چهارم مَفْعَلٌ
 بفتح اول و سکون ثانی و کسر ثالث چون مَرَجِعٌ بمعنی برگشتن و این قسم مصدر در مصدر میسر
 میگویند بیست و پنجم مَفْعَلَةٌ بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث و رابع چون مَكْرَمَةٌ
 بمعنی بزرگ داشتن بیست و ششم مَفْعَلَةٌ بفتح اول و سکون ثانی و کسر ثالث و فتح رابع
 چون مَنجِدَةٌ بمعنی ستودن بیست و هفتم فَعَلَى بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث
 چون نَعْوَى بمعنی خواندن بیست و هشتم فَعَلَى بکسر اول و سکون ثانی و فتح ثالث چون
 نَكْرَى بمعنی یاد کردن بیست و نهم فَعَلَى بضم اول و سکون ثانی و فتح ثالث چون بُشْرَى
 بمعنی

Class.	Measure.	Example.	Accents of the letters.						
			6	5	4	3	2	1	
15	فَعَال	سؤال	.	.	*	F	Z		Interrogation.
16	فَعَالَة	شهادة	*	F	S	F	F		Testimony.
17	فَعَالَة	سيادة	*	F	S	F	K		Chiefship.
18	فَعَالَة	بغاية	*	F	S	F	Z		Rebellion.
19	فَعِيل	وميض	.	.	S	K	F		Flashing.
20	فَعِيلَة	قطيعة	*	F	S	K	F		Amputation.
21	فَعُول	دخول	.	.	S	Z	Z		Entrance.
22	فَعُولَة	صعوبة	*	F	S	Z	Z		Difficulty.
23	مَفْعَل	مدخل	.	.	F	S	F		Admission.
24	مَفْعَل	مرجع	.	.	K	S	F		Return.
25	مَفْعَلَة	مكرمة	*	F	F	S	F		Veneration.
26	مَفْعَلَة	مجدة	*	F	K	S	F		Commendation.
27	فَعَلِي	دعوى	.	*	K	S	F		Invitation.
28	فَعَلِي	ذكرى	.	*	F	S	K		Remembrance.
29	فَعَلِي	بشرى	.	*	F	S	Z		Good tidings.
30	فَعْلَان	ليان	.	.	S	Ft	F		Mutual strife.
31	فَعْلَان	حرمان	*	*	F	S	K		Desperation.
32	فَعْلَان	غفران	*	*	F	S	Z		Forgiveness.
33	فَعْلَان	هذيان	*	*	F	F	F		Speaking idly.
34	فَعَالِيَه	كراهية	*	F	K	S	F	F	Abhorrence.

Class 12. It is to be observed, that the word هَدَى is read in the measure خدا notwithstanding ي in this word is accented, it being a rule with the Arabians that any accented ي being preceded by a letter accented with a *Futreh* is charged into ا and so founded.

Classes 27-28-29. It is to be observed, that at the end of the words دَعَوَى and ذَكَرَى and بَشَرَى an *Alif* is inserted in the ي; and those who are conversant in the rules of grammar do not write the diacritical points under such ي.

Class.	Measure.	Example.	Accents of the letters						
			6	5	4	3	2	1	
35	فَعْلُولَه	قِيلُولَه	*	F	S	Z	S	F	Napping at mid-day.
36	فَعْعُول	قَبُول	.	.	S	Z	F		Approbation.
37	مَفْعَلَه	مَهْلَكَه	*	F	Z	S	F		Government.

§ 15.

Of the simple three lettered infinitives according to the six modifications of nouns, vizt. 1. Me-fal, 2. Uj-wuf, 3. Nă-kis, 4. Le-feef, 5. Meh-mooz, and 6. Mo-zà-uf.

It is to be observed, that although the greater part of these nouns are comprised in the explanation of the simple three lettered infinitives, yet in this place, for two reasons it is repeated. 1. In some of these infinitives *تعليل* *ta-leel* may occur and occasion some change in the common measure

میشود و بسبب تعلیل وزن مشهور مصدر متغیر میگردد لهذا دریافتن آن ضرور است و تعلیل عبارت از تبدیل حرف علت و همزه و ادغام دو حرف از یک جنس در یکدیگر است و توضیح آن در ضمن امثله بدریافت میسر شد و چون تعلیل را در مصدر صحیح دخلی نیست ذکر مصدر صحیح که هفتی از صفات هفت گانه است نکرده شد و به صفات شش گانه اکتفا رفت وجه دوم آنکه مبتدیان را بجهت این تفصیل حقیقت صفات شش گانه چنانچه باید انکشاف می پذیرد و بعد این تمهید معلوم باید کرد که مصدر مثال واوی لفظ وَعَدَ است بفتح اول و سکون ثانی بر وزن فَعَلَ بمعنی نوید دادن در خیر و شر و او در این لفظ برابر فا است و در این لفظ گاهی تعلیل کرده عَدَّه میخوانند بکسر اول و فتح ثانی و بیان تعلیل این است که حرف واو که در مصدر مثال واوی میباشد حذف می نمایند و حرف ثانی اصلی را مکسور می خوانند و حرف ثالث اصلی را مفتوح میگویند و تا بعد حرف ثالث اصلی در عوض واو حذف می افزایند و مصدر مثال یایی لفظ یَبْسُر است بضم اول و سکون ثانی بر وزن فَعَلَ بمعنی آسانی یا درین لفظ برابر فا است و مصدر اجوف واوی لفظ قَوْل است بفتح اول و سکون ثانی بر وزن فَعَلَ بمعنی گفتن و او در این لفظ برابر هین است و مصدر اجوف یایی لفظ یَبِيع است بفتح اول و سکون ثانی بر وزن فَعَلَ بمعنی فروختن یا درین لفظ برابر عین است و مصدر ناقص واوی لفظ دَعَاوَة است بفتح اول و سکون ثانی و فتح ثالث بر وزن فَعَلَة بمعنی طلب کردن و او در این لفظ برابر لام است و مصدر

of the infinitives, which makes it necessary to be well understood. *Tā-leē* signifies changing the *Illut* letters (ا و ي) or *Humzab*, and blending together the reduplicates; all of which will be illustrated with examples. As this change never happens in the infinitives called *Se-be-eb*, the explanation will be confined to the six other kinds. 2. The second reason is that young beginners in particular by means of this detail, may attain a competent knowledge of these six kinds of modification. Thus much being premised, it is to be understood, that the infinitive *Me-fāl Wa-wee* is a word as وَعَد of the measure مَعْل signifying giving good or bad tidings. In this word و answers to ف and in this word there is a change made when it is read عَدَة and the explanation of the change is this, that the letter و in the infinitive *Me-fāl Wa-wee* is rejected, the second radical letter is made *Kuffir*, and the third radical *Futteh*, and then ت introduced after the third radical in place of the rejected و. And *Me-fāl ya-ee* infinitive is as يَسِّر of the measure فَعْل signifying facility. In this word ي answers to ف.

The Infinitive *Uju-uf-wa-wee* is a word as قَوْل of the measure فَعْل signifying speech. In this word و answers to ع. The infinitive *Uju-uf-ya-ee* is a word as يَبِّع of the measure فَعْل signifying Selling. In this word ي answers to ع.

The Infinitive *Nakis wa-wee* is a word as دَعْوَة of the measure فَعْلَة signifying invitation. In this word و answers to ل. The Infinitive *Na-*

kis-ya-ee,

و مصدر ناقص یا بی لفظ رقی است بفتح اول و سکون ثانی بروزن فعل بمعنی
 تیر انداختن یا در این لفظ برابر لام است و مصدر لفیف مقروق لفظ و قایه است بکسر اول
 و فتح ثانی و سکون ثالث و فتح رابع بروزن فعالة بمعنی پناه کردن و او درین لفظ برابر فا است
 و یا برابر لام و وزین مصادر تعلیل واقع نشده و مصدر لفیف مقرون لفظ طیی است
 بفتح اول و تشدید ثانی بمعنی پیچیدن اصل ان طوی بود بفتح اول و سکون ثانی بروزن
 فعل و او درین لفظ برابر عین است و یا برابر لام و تعلیلش آنست که در هر کلمه که و او
 و یا بهم آیند و او ساکن باشد و او را یا بدل میکنند و یا را در یا ادغام مینمایند لهذا طیی میخوانند
 و مصدر مهور الفال لفظ امر است بفتح اول و سکون ثانی بروزن فعل بمعنی حکم کردن همزه
 در این لفظ برابر فا است و در اینجا تعلیل واقع نشده و مصدر مهور العین لفظ سأل است
 بضم اول و فتح ثانی مدود بروزن فعال بمعنی پرسیدن همزه درین لفظ برابر عین است
 و مخفی نماند که هر همزه که ماقبل آن مضموم میباشد آنرا بواو بدل میکنند لهذا سوا ل
 بواو مینویسند و مصدر مهور اللام لفظ قرأه است بکسر اول و فتح ثانی و سکون ثالث
 و فتح رابع که همزه است بروزن فعالة بمعنی خواندن همزه درین لفظ برابر لام است
 و تعلیل در اینجا واقع نشده و مصدر مضاعف لفظ حبت است بضم اول و تشدید
 ثانی بمعنی دوستی اصل آن حبيب بود بضم اول و سکون ثانی بروزن فعل بای اول
 برابر عین است و بای ثانی برابر لام و تعلیلش آنست که در هر کلمه که دو حرف از یک جنس
 بهم می آیند یکی را در دیگری ادغام مینمایند لهذا حب بتشدید میخوانند

kis-ya-ee, is a word as رَمِي of the measure فَعَلَ signifying, *shooting an arrow*. In this word ي answers to ل.

The Infinitive *Le-fuf Muf-rook* is a word as وَقَّيَهُ of the measure نَعَالَةً signifying *protection*. In this word و answers to ف and ي to ل and in this Infinitive no alteration occurs. The Infinitive *Le-feef Muk-roon* is a word as طَيَّ signifying *twisting*. Originally it was طَوَّى of the measure فَعَلَ. In this word و answers to ف and ع to ل and the change happens, because that when in any word و and ي come together, and و is a *Sā-kin* it is changed into ي and the double ي is blended together, wherefore they read طَي.

The Infinitive *Meb-mooz ul-fā* is a word like أَمَرَ *Umr* of the measure فَعَلَ signifying *command*. In this word *Humzab* answers to ف and here is no alteration. The Infinitive *Meb-mooz ul āin* is a word like سَأَلَ of the measure فَعَلَ signifying *interrogation*. In this word *Humzab* answers to ع. It is a rule, that every *Humzab* preceded by a letter accented with a *Zum* is changed into و and therefore they read سَوَّلَ. The Infinitive *Meb-mooz ul lām* is a word like كَرَأَمَةً *Kera-ut* of the measure نَعَالَةً signifying *reading*. In this word *Humzab* answers to ل. Here no alteration takes place.

The Infinitive *Mo-zā-uf* is a word like حَبَّ signifying *friendship*. It originally was حَبَّ of the measure حَبَّ. In this word, the first ب answers to ع, and the second to ل. And the alteration is because a double letter is blended together, and therefore they read حَبَّ.

فصل (۱۶) در بیان اوزان مصدر ثلاثی مزید

مصدر ثلاثی مزید را ده قسم مشهور است اول اَفْعَال بکسر اول و سکون ثانی و فتح ثالث چون اِکْرَام بمعنی کرامی کردن دوم تَفْعِيل بفتح اول و سکون ثانی و کسر ثالث و سکون رابع چون تَصْرِيف بمعنی برگردانیدن سیوم مُفَاعَلَة بضم اول و فتح ثانی و سکون ثالث و فتح رابع و خامس چون مِجَادَلَة بمعنی با یکدیگر جنگ کردن و باید دانست که گاهی مصدر این قسم بر وزن اَفْعَال هم می آید بکسر اول و فتح ثانی چون رِقْدَال بمعنی کشتن چهارم اِفْتِعَال بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و فتح رابع چون اِجْتِنَاب بمعنی پرهیزیدن باید دانست که در این قسم در هر لفظ که حرف صاد یا حرف ضاد برابر فاعله حرف تا که در این قسم می افزاید مبدل بحرف طامی شود چنانچه در لفظ اصطفا بمعنی برگزیدن و لفظ اضطراب بمعنی سپارده شدن که هر دو بر وزن اِفْتِعَال است این تبدیل واقع شده پنجم اِنْفِعَال بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و فتح رابع چون اِنْکِسَار بمعنی شکستن ششم تَفَعَّل بفتح اول و ثانی و ضم ثالث مشد چون تَقَبَّل بمعنی پذیرفتن هفتم تَفَاعَل بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و ضم رابع چون تَضَارَب بمعنی با یکدیگر زدن هشتم اِفْعَال بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و فتح رابع چون اِجْوَار بمعنی سرخ شدن نهم اِسْتِفْعَال بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و سکون رابع و فتح خامس چون اِسْتِنْصَار بمعنی یاری خواستن دهم اِفْعِيلَال بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و سکون رابع و فتح خامس چون اِنْهِيَام بمعنی سیاه شدن

§ 16.

The measures of the three lettered infinitives with serviles.

Of these there are 10 classes commonly used.

اوزان مصدر ثلاثي مزيد

Class.	Measure.	Example.	Accents of the letters.						
			6	5	4	3	2	1	
1	أَفْعَال	اكرام	.	*	F	S		K	Veneration,
2	تَفْعِيل	تصريف	.	S	K	S		F	Inflection.
+3	مَفَاعَلَة	مجادلة	*	F	F	S	F	Z	Contention.
4	اِفْتِعَال	اجتناب	.	F	K	S		K	Abstinence.
5	اِنْفِعَال	انكسار	.	F	K	S		K	Fracture.
6	تَفْعَل	تقبل	.		Zt	F		F	Acceptance.
7	تَفَاعَل	تقارب	.	Z	S	F		F	Approaching one another.
8	اِفْعَالَل	احمرار	*	.	F	K	S	K	Becoming red.
9	اِسْتِفْعَال	استنصار	.	F	S	K	S	K	Soliciting aid.
10	اَفْعِيلَال	ادهيام	.	F	S	K	S	K	Becoming black.

Class 4. The infinitive of this class sometimes occurs of the measure *فَعَال* as *قتال* slaughter.

Class 4. It is to be remarked; that of this class every word wherein occurs either *ص* or *ض* corresponding to *ق*, the formative *ب* is permuted into *ط* as in the words *اصطفأ* selection and *اضطرار* convolution both of which are of the measure *اِفْتِعَال* this change takes place.

فصل (۱۷) در بیان اوزان مصادر ثلثی مزید موافق صفات شش گانه اسم
اعنی مثال واجوف و ناقص و لایف و هموز و مضاعف که در اکثر آن تعلیل واقع میشود
تفصیل آن اینست که قسم اول اِفعال است و مصدر مثال واوی آن اِنجاب است
بمعنی چیزی بر کسی لازم گردانیدن و آن در اصل اَوْجَاب بود بکسر اول و سکون ثانی و فتح
ثالث تعلیلش آنست که عربان هر دو اوستاکن که ماقبل آن مکسور باشد بیابدل کنند
و مصدر مثال یائی آن اِیضار است بمعنی تو نگر کردن و در آن تعلیل واقع نشده
و مصدر اجوف واوی آن اِعادَة است بکسر اول و فتح ثانی و سکون ثالث و فتح رابع
بمعنی برگردانیدن و آن در اصل اِعْوَاد بود تعلیلش آنست که فتح و او را نقل کرده
جما قبل دادند و او را بالف بدل کردند و بنابر اجتماع دو ساکن یعنی هر دو الف یکی را
حذف نمودند و تاد آخر کلمه عوض مخذوف آوردند و مصدر اجوف یائی آن
اِفاذَة است بکسر اول و فتح ثانی و سکون ثالث و فتح رابع بمعنی فایده دادن اصل آن
ایقان بود و تعلیل آن مانند تعلیل اعداد است و باید دانست که گاه مصادر اجوف این قسم
بر اصل خود بغیر تعلیل می آید چون اِجْوَاج بمعنی نیازمند کردن و اِجْوَاش بمعنی
برانگاختن صیاد صید را تا آنرا بگیرد و چون اَطْیَاب بمعنی خوش کردن چیزی حلال و مصدر
ناقص واوی آن اِرْخاء است بمعنی بست کردن و در این لفظ بعد الف همزه است
و اصل

The measures of the three lettered infinitives with serviles according to the six modifications.

	Class I. اَفْعَال	Class II. تَفْعِيل	Class III. مَفَاعَلَة
مصدر مثال واوي	A اِجَاب Making necessary.	تَوْحِيد Acknowledging one God.	مَوَاطَنَة Doing incessantly.
مصدر مثال يائي	B اَيْسَار Making rich.	تَيْسِير Making easy.	مَيْسَا رَة Making easy.
مصدر راجوف واوي	C اِعَادَة Making to return,	تَبْوِيب Dividing a book into Chapters.	مَجَاوِبَة Answering.
مصدر راجوف يائي	D اِفَادَة Benefitting.	تَبْيِيز Discriminating.	مُعَايِشَة Sustaining.
مصدر ناقص واوي	E اِرْخَاء Fatiguing.	تَغْذِيَة Feeding.	مُعَادَاة Mutual enmity.
مصدر ناقص يائي	F اِبْقَاء Reserving.	تَنْثِيَة Folding.	مِلَاقَاة Interview.
مصدر رلغيف مفروق	G اِيْقَاء Performing a promise.	تَوْلِيَة Appointing chief.	مَوَالَاة Friendliness.
مصدر رلغيف مقرون	H اِحْيَاء Enlivening.	تَقْوِيَة Strengthening.	مَدَاوَاة Administering medicine.
مصدر مهبوز الفا	I اِيْهَان Relieving.	تَادِيْب Instructing.	مَوَاخِذَة Reprehending.
مصدر مهبوز العين	K اَبْأَر Digging a well.	تَرْبِيس Appointing chief.	مَسْأَلَة Interrogating.
مصدر مهبوز اللام	L اِبْرَاء Healing.	تَجْزِيَة Separating.	مَفْجَاة Seizing suddenly.
مصدر مضاعف	M اِحْبَاب Loving.	تَأْسِيس Laying a foundation.	مَحَابَبَة Loving.

وادی آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن

و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن
و مصدر از آن یعنی باقی ماندن و مصدر از آن

مصدر مثال واوي	Class IV. اِفْتَعَال	Class V اِنْفِعَال	Class VI. تَفَعَّل
مصدر مثال واوي	A اتصال Adhesion.	not used.	توقع Expecting.
مصدر مثال يائي	B اتباس Dryness.	not used.	تيسر Facility.
مصدر راجوف واوي	C احتياج Necessity.	انقيان Submission.	تزوج Marrying.
مصدر راجوف يائي	D ابتياع Buying.	انبياز Separation.	تطيب Perfuming.
مصدر رناقص واوي	E اختباء Concealment.	انسحاء Obliteration.	ترجي Hoping.
مصدر رناقص يائي	F اجتباء Selection.	انبراء Discrimination.	تهني Wishing.
مصدر رلغيف مفروق	G اتقاء Avoiding.	not used.	تولي Friendship.
مصدر رلغيف مقرون	H احتوار Comprehending.	انزوار Retirement.	تقوي Becoming strong.
مصدر رمهوزالفا	I اتخان Assumption.	انطار Untwisting.	تاني Delay.
مصدر رمهوزالعين	K ارتياد Trembling.	اندء آج Bursting.	ترس Becoming chief.
مصدر رمهوزاللام	L ابتداء Beginning.	انطفاء Extinction.	تخطو Transgression.
مصدر رمضاعف	M امتداد Prolongation.	انصباب Pouring out.	تحبب Shewing love.

Class VII.*	تَفَاعُل	Class IX.	اِسْتِفْعَال
مصدر مثال واوي A	توارث		اِسْتِجَاب
	Inheriting.		Deserving.
مصدر مثال يائي B	تيامن		اِسْتِيقَاط
	Going to the right.		Awakening.
مصدر راجوف واوي C	تجاوب		اِسْتِقَامَة
	Answering.		Standing erect.
مصدر راجوف يائي D	تبايع		اِسْتِطَابَة
	Selling.		Finding agreeable.
مصدر ناقص واوي E	تراضي		اِسْتِدْعَا
	Becoming satisfied.		Intreating.
مصدر ناقص يائي F	تلاقي		اِسْتَبْقَا
	Meeting.		Reserving.
مصدر رلغيف مفروق G	توالي		اِسْتِيفَار
	Succession.		Satisfying completely.
مصدر رلغيف مقرون H	تساوي		اِسْتِحْيَا
	Equality.		Blushing.
مصدر مهبوز الغا I	تأمر		اِسْتِیْصَال
	Commanding.		Eradicating.
مصدر مهبوز العين K	تساأل		اِسْتِمْسَال
	Interrogating.		Interrogating.
مصدر مهبوز اللام L	تكافؤ		اِسْتَهْزَا
	Answering exactly.		Deriding.
مصدر مضاعف M	توادل		اِسْتِحْبَاب
	Mutual friendship.		Showing friendship.

Of the taleel تَعْلِيل or changes in the foregoing classes.

Class I. A اَوْجَاب originally اُجَاب the alteration is on this account, that with the Arabians every و *Sā-kīn*, preceded by an accented letter is permuted into ي .

C اِعَادَة originally اِعْوَاد . Here the *Futteh* if the و is transfered to the preceding letter, and و is permuted into ا; and whenever two *Sā-kīns*, (which are here the two *Alifs*) come together, one is rejected, in lieu of which g is added at the end of the word.

D اِنَادَة originally اِنْيَاد . and the alteration is by the same rule as اِعْوَاد.

E اِرْخَاو originally اِرْخَاو . F اِبْتَعَا originally اِبْتَعَا . The alteration in these two words, are because و or ي following *Alif* servile, is always permuted into *Humzab*.

G اِيفَاء originally اِوْفَاي vide A and F.

H اِحْيَاء originally اِحْيَاي vide F.

I. اِيْمَان originally اِيْمَان . Rule. *Humzab* when preceded by a letter accented with a *Kuffir*, is always permuted into ي .

Class II. E. *تَغْذِيُو* originally *تَغْذِيُو*. Rule. Whenever و is the fourth letter or further advanced in a word, and is preceded by a letter not accented with a *Zum*, it is permuted into ي which makes ي duplicate, when to facilitate the pronunciation, one is rejected, a final ة substituted, and the preceding letter is made *Futteh*.

F. *تَثْنِيَة* originally *تَثْنِي*. Here the letter ي being reduplicate, the rule E is applied.

G. *تَوَلِيَة* originally *تَوَلِي*. H. *تَقْوِيَة* originally *تَقْوِي* vide F.

I. *تَأْدِيْب* originally *تَأْدِيْب*. Rule. Every *Humzab Sa-kin* preceded by a letter accented *Futteh* is permuted into ا.

L. *تَجْزِيَة* originally *تَجْزِي*. Rule. An accented *Hum-zab* following an accented ي that is *Sa-kin* is permuted into ي. The rule for the reduplicate ي is given under F.

Class III. E. *مُعَادَاة* originally *مُعَادَاة*. Rule. An accented و preceded by a letter accented *Futteh* is permuted into ا.

F. *مُلَاقَاة* originally *مُلَاقَاة*. Rule. An accented ي when preceded by a letter accented *Futteh* is permuted into ا.

G مَوَالِيَة originally مَوَالِيَة. H مَدَاوِيَة originally مَدَاوِيَة vide rule under F.

I مَوَاخَذَة — In this word م is followed by *Humzab*, in the form of و, and the permutation is by this rule — *Humzab* with a *Futteh* preceded with a letter accented with *Zum*, may be written either و or *Humzab*.

L مَفَاجَاَة originally مَفَاجَاَة. Rule. *Humzab* with *Futteh* when preceded by a letter also *Futteh* is permuted into ا.

M مُحَابَبَة originally مُحَابَبَة. The reduplicate ب is blended.

Class IV. A اَوْتَصَالَ originally اَوْتَصَالَ. Rule. A radical و or ي occurring next to ت is permuted into ت, and the reduplicate is blended.

B اِئْتِبَاس originally اِئْتِبَاس vide A.

C اِحْتِيَا ج originally اِحْتِيَا ج. Rule. An accented و preceded by a letter accented *Kuffir* is permuted into ي.

E اِحْتِبَا و originally اِحْتِبَا و. Rule. و or ي occurring after *Alif* servile is permuted into *Humzab*.

F اِحْتِيَا ي originally اِحْتِيَا ي the same.

G اَوْتَقَا ي originally اَوْتَقَا ي vide A and F.

H اِحتَوَاي originally اِحتَوَاي vide F.

I اِوتَخَانَ originally اِوتَخَانَ. Rule. *Humzab Sa-kin* when preceded by a letter accented *Kuffir* is permuted into ي, and which being changed into ت, the double letters are blended together.

K اُرتَيَانَ. In this word ي is in the place of *Humzab*, for which the rule is given under F.

Clafs V. C اِنْتَقِيَانَ originally اِنْتَقَوَانَ. Rule given in Clafs I. A.

E اِنْتَحَاء originally اِنْتَحَاو. F اِنْتَبَرَاي originally اِنْتَبَرَا, vide Clafs IV.

Clafs VI. E تَرَجِّي originally تَرَجَّو. Rule. Every noun ending with an *Illut* letter, and which is also preceded by a letter accented with *Zum*, requires to have the *Zum* permuted into *Kuffir*, thus: If the *Illut* is و it is permuted into ي.

F تَهْنِي originally تَهْنِي. Rule. A *Zum* preceding ي is permuted into *Kuffir*.

G تَوَلِّي originally تَوَلِّي. H تَعْوِي originally تَعْوِي.

I تَانِي originally تَانِي. For this change see in this Clafs E and F.

Clafs VII. E تَرَاْضِي originally تَرَاْضُو. F تَلَاْظِي originally تَلَاْظِي

و درین مصدر تعلیل واقع نشده و مصدر ناقص وادی آن انْشَاء است بکسر اول و
 سکون ثانی و کسر ثالث و فتح رابع بمعنی ستوده شدن و درین لفظ بعد الف همزه است
 اصل آن انْشَاء بود و مصدر ناقص یائمی آن انْشَاء است بکسر اول و سکون
 ثانی و کسر ثالث و فتح رابع بمعنی جدا شدن و درین لفظ بعد الف همزه است اصل آن
 انْشَاء بود و تعلیل این هر دو مصدر در ناقص قسم چهارم گذشت و مصدر
 لفیف مفروق آن در مذهب المصادر و غیره بنظر نیامده و مصدر لفیف مقرون آن
 انْزَوَا است بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و فتح رابع بمعنی یکسو شدن و درین
 لفظ بعد الف همزه است اصل آن انْزَوَا بود و تعلیل آن در لفیف مقرون
 قسم چهارم گذشت و مصدر مهور الغای آن انْطَار است بمعنی پیچیده شدن
 و مصدر مهور العین آن انْدَاج است بمعنی دریده شدن مشک آب
 و مصدر مهور اللام آن انْطَعَا است بمعنی مردن آتش و مصدر مضاعف آن
 انْصَبَاب است بمعنی ریخته شدن آب و درین مصادر تعلیل واقع نشده
 قسم ششم تَفَعَّل است و مصدر مثال وادی آن تَوَقَّع است بمعنی امید داشتن و مصدر
 مثال یائمی آن قَبَس است بمعنی آسان شدن و مصدر اجوف وادی آن تَزَوَّج است
 بمعنی

G تَوَالِي originally تَوَالِي. H تَسَاوِي originally تَسَاوِي. See the changes explained in Clafs VI. E and F.

Clafs VIII. Is not used in Persian.

Clafs IX. A اِسْتِجَاب originally اِسْتَوْجَاب. Rule. The letter و answering to the letter ت in the measure اِسْتَعْمَال is permuted into ي :

C اِسْتِغَامَة originally اِسْتِغْوَام. D اِسْتِطَابَة originally اِسْتِطِيَاب explained in Clafs I. C and D.

زن کردن و مصدر اجزای آن تطبیق است بمعنی خود را خوشبو کردن و در این مصادر
 تعلیل واقع نشده و مصدر ناقص و اوئی آن ترجیحی است بفتح اول و ثانی و کسر ثالث
 مشدد بمعنی آرزو کردن اصل آن ترجو بود بضم ثالث مشدد و تعلیلش آنست که هر اسم
 که در آخر آن حرف علت باشد و ماقبل آن مضموم در زبان عرب لازم است که ضم ماقبل را
 بکسر بدل کنند پس اگر حرف علت و او باشد آنرا بیا مبتدل نمایند و مصدر ناقص یا می آن
 قَبَّحَ است بفتح اول و ثانی و کسر ثالث مشدد بمعنی امید داشتن اصل آن
 قَبَّحَ بود بضم ثالث مشدد و تعلیلش آنست که ضمه ماقبل یا را موافق قاعده
 زبان عرب بکسر بدل کردند و مصدر لایف مفروق آن قَوَّی است بفتح اول
 و ثانی و کسر ثالث مشدد بمعنی دوستی کردن اصل آن قَوَّی بود بضم ثالث مشدد
 و مصدر لایف مقرون آن تَقَوَّی است بفتح اول و ثانی و کسر ثالث مشدد
 بمعنی زور آوردن اصل آن تَقَوَّی بود بضم ثالث مشدد و مصدر مهموز الفای آن
 قَاتَی است بفتح اول و ثانی و کسر ثالث مشدد بمعنی درنگ کردن اصل آن قَاتَی بود
 بضم ثالث مشدد و تعلیل این مصادر در ناقص این قسم گذشته و مصدر مهموز العین
 آن قَرَّس است بمعنی سردار شدن و مصدر مهموز اللام آن تَخَطَّأ است بمعنی
 خطانمودن و مصدر مضاعف آن تَحَبَّب است بمعنی دوستی کردن و در این مصادر
 تعلیل واقع نشده

قسم هفتم تَغَا عَل است و مصدر مثال و اوی آن تَوَّارِث است بمعنی میراث گرفتن و مصدر مثال یائی آن تَیَّامَن است بمعنی بجانب راست شدن و مصدر اجوف و اوی آن تَجَّأَوْب است بمعنی جواب دادن و مصدر اجوف یائی آن تَبَّایِع است بمعنی فروختن و درین مصادر تعلیل واقع نشده و مصدر ناقص و اوی آن تَرَا ضِی است بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و کسر رابع بمعنی خوشود شدن اصل آن تَرَا ضُو بود بضم رابع و مصدر ناقص یائی آن تَلَّاقِی است بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و کسر رابع بمعنی یکدگر را دیدن اصل آن تَلَّاقِی بود بضم رابع و مصدر لَیف مفروق آن تَوَّالِی است بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و کسر رابع بمعنی پیایی شدن اصل آن تَوَّالِی بود بضم رابع و مصدر لَیف مقرون آن تَسَّأَوِی است بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و کسر رابع بمعنی برابر شدن اصل آن تَسَّأَوِی بود بضم رابع و تعلیل این مصادر در ناقص قسم ششم گذشت و مصدر مهموز الفای آن تَأَمَّر است بمعنی حکم کردن و مصدر مهموز العین آن تَسَّأَل است بمعنی پرسیدن و مصدر مهموز اللام آن تَكَا فَوَّ است بمعنی برابر آمدن و مصدر مضاعف آن تَوَّانَد است بمعنی دوستی کردن و درین مصادر تعلیل واقع نشده

قسم هشتم اَفْعَلَّال است و مصادر اقسام شش گانه آن در فارسی مستعمل نیست و اگر خواهد بود بذرت خواهد بود

قسم نهم

قسم نهم اِسْتَبْقَال است و مصدر مثال وادوي آن اِسْتَبْقَيْتَ چنانچه است بمعنی سبزه را در شدن
 اصل آن اِسْتَوْجَاب بود و تعلیلش آنست که هر واو که بعد تایی است متعجب می آید
 بیابدل میکنند و مصدر مثال یائسی آن اِسْتَبْقَيْتَ غلط است بمعنی بیدار شدن و درین
 مصدر تعلیل واقع نشده و مصدر اجوف وادوي آن اِسْتَبْقَاءَة است بکسر اول و سکون
 ثانی و کسر ثالث و فتح رابع و سکون خامس و فتح سادس بمعنی راست استادن اصل آن
 اِسْتَبْقُوا م بود و مصدر اجوف یائسی آن اِسْتَبْقَاءَة است بکسر اول و سکون ثانی و کسر
 ثالث و فتح رابع و سکون خامس و فتح سادس بمعنی خوش آمدن چیزی اصل آن اِسْتَبْقِيَاب
 بود و تعلیل این هر دو مصدر در اجوف قسم اول گذشت و مصدر ناقص وادوي آن
 اِسْتَبْدَ عاء است بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و سکون رابع و فتح خامس بمعنی
 طلب کردن و درین لفظ بعد الف همزه است اصل آن اِسْتَبْدَ عاو بود و مصدر ناقص
 یائسی آن اِسْتَبْقَاء است بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و سکون
 رابع و فتح خامس بمعنی باقی داشتن و درین لفظ بعد الف همزه است
 اصل آن اِسْتَبْقَي بود و تعلیل این هر دو مصدر در ناقص قسم اول
 گذشت و مصدر لفیف مفروق آن اِسْتَبْقَاء است بکسر اول و سکون ثانی و کسر
 ثالث و سکون رابع و فتح خامس بمعنی چیزی تمام گرفتن و درین لفظ بعد الف همزه است
 اصل

§ 18.

Simple four lettered infinitives.

Of the simple four lettered infinitive there is only one measure.

Class	Measure.	Example	Accents of the letters.			
			4	3	2	1
I	فَعْلَلَة	بَعَثَرَة	F	F	S	F

Dispersion.

§ 19.

Of the measures of four lettered verbs, with and without serviles, according to the six qualifications thereof.

It is only to be remarked, that no permutations take place in any four lettered infinitives either with or without serviles.

§ 20.

Of the infinitives annexed to the simple four lettered verbs.

The infinitive annexed to the simple four lettered verbs is that which is formed by adding a letter to the simple three lettered infinitive, and by changing the vowel points in order to bring it to the measure of the simple four lettered infinitive, the difference between the simple four lettered infinitive and of that annexed thereunto being this, that in the first there are four radical letters ف and ع and double ل; and in that annexed there are three radicals ف and ع and ل, the fourth letter being additional, and therefore this annexed infinitive in the *Se-bāb* and *Kā-moos* are included in the simple three lettered infinitives; and the Persian scholars may find these so arranged in the *Sā-rāb*, and in the *Kā-boos* which latter is a Persian version of the *Kā-moos*.

The

فصل (۲۱) در بیان اوزان مصادر ملحق بر باعی مجرد

مصادر ملحق بر باعی مجرد هفت قسم است اول فَعَلَّلَته بفتح اول و سکون ثانی و ففتح
ثالث و رابع و درین قسم لام ثانی زیاده است چون جَلَبَبَته بمعنی چادر پوششاندن
اصل این لفظ جلاب است و بای ثانی که در مقابل لام ثانی فعللته واقع شده زیاده است
دوم فَعَلَّلَته بفتح اول و سکون ثانی و ففتح ثالث و رابع و درین قسم نون زیاده است
چون قَلَدَسَته بمعنی کلاه پوشاندن اصل آن قللس است و نون زائد سیوم فَوَعَلَّلَته
بفتح اول و سکون ثانی و ففتح ثالث و رابع و درین قسم و او زیاده است چون جَوَرَبَته
بمعنی پای تابه پوشاندن اصل آن حرب است و واو زائد چهارم فَعَوَّلَته بفتح
اول و سکون ثانی و ففتح ثالث و رابع و درین قسم هم و او زیاده است چون عَوَّلَته
بمعنی ابتدا کردن نامه اصل آن عن است و واو زائد پنجم فَعَيَّلَته بفتح اول و سکون ثانی
و ففتح ثالث و رابع و درین قسم یاز زیاده است چون شَيَّطَنَته بمعنی دیوشدن اصل آن
شطن است و یازا ششم فَعَيَّلَته بفتح اول و سکون ثانی و ففتح ثالث و رابع و درین
قسم هم یاز زیاده است چون شَرَّيَغَته بمعنی بریدن برگها و شاخهای درخت که افزون باشد
اصل آن شرف است و یازا هفتم فَعَلَّلَته بفتح اول و سکون ثانی و ففتح ثالث و
آن در اصل فَعَلَّلَته بود بفتح اول و سکون ثانی و ففتح ثالث و رابع و تعلیلش آنست که هر یای
متمم

§ 21.

The measures of the infinitives annexed to the simple four lettered verbs.

Of these there are seven classes.

Class	Measure.	Example.	Accents of the letters.					
			5	4	3	2	1	
1	فَعْلَلَة	جَلَبَة	*	ف	F	S	F	Causing to put on a sheet.
2	فَعْلَلَة	قَلَنَسَة	*	F	ف	S	F	Causing to put on a cap.
3	فَوَعْلَلَة	جَوْرَة	*	F	F	س	F	Causing to put on trowsers.
4	فَعْوَلَة	عَوْنَة	*	ف	F	S	F	Beginning a letter.
5	فَيَعْلَلَة	شَيْطَانَة	*	F	F	س	F	Becoming a devil.
6	فَعْيَلَة	شَرِيفَة	*	F	ف	S	F	Pruning branches.
7	فَعْلَلَة	قَلَسَاة	*	*	F	س	F	Causing to put on a cap.

The last was originally قَلَسِيَّة and the change is after this rule, that an accented ي preceded by a letter accented *Futteh* is permuted into *Alif*.

It is also to be remarked, that the final letter ة of all these words is additional, as has been exemplified in the simple three lettered infinitives, such as رَحِمَهُ of the measure فَعَلَهُ where ة is additional.

§ 22.

Of the four lettered infinitive with serviles, there are three classes,

Class.	Measure.	Example:	Accents of the letters.						
			6	5	4	3	2	1	
1	تَفَعَّلَ	تَسَرَّبَ			Z	S	F	F	Putting on a sleeveless garment.
2	افْعَنْدَلْ	احْرَنْجَامْ	*	F	S	K	S	K	Pressing together.
3	افْعَلَّالْ	اقشعرار	*	*	Ft	K	S	K	Making the hair stand erect.

It is to be remarked, that the infinitive of this last class sometimes occurs of the measure فَعْلَيْلَةً as طَبَّانِيَّةً *repose*, and this word is frequently corrupted by Persian scholars into طَبَّانِيَّةً of the measure فَعَالِيَّةً.

§ 23.

Of the infinitive annexed to the four lettered verbs with serviles.

The infinitive annexed to the four lettered verbs with serviles is that to the simple three lettered infinitives several letters are added, and the vowel points are also changed to bring these to the measure of the four lettered verb with serviles, and the infinitive adhering to it is this, that the former has four radical letters ف and ع and two ل's, besides one or more serviles, but the infinitive annexed thereto has only three radicals ف and ع and ل, besides one or more serviles. The infinitive annexed to the four lettered verb with serviles is of two kinds. 1. That annexed to تَفْعَل the first Class of verbs. 2. That annexed to اَفْعَلْ the second Class.

§ 24.

The measure of verbs annexed to the first class of four lettered verbs with serviles, and of which again there are eight classes.

Class.	Measure.	Example.	Accents of the letters.				
			5	4	3	2	1
1	تَفْعَل	تَجَلِّب *	Z	S	F	*	F
2	تَفْعَل	تَقْلِس	Z	S	F	*	F
3	تَفْعَل	تَبْسُك	Z	S	*	*	F

Putting on a sheet.

Putting on a cap.

Becoming poor.

قلّس است و تاو نون زائد سیوم تَبَعْل بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و ضم رابع
 و در این قسم تاو میم زیاده است چون تَبَسْکَن بمعنی حالت خواری پیدا کردن
 اصل آن سکون است و تاو میم زائد و باید دانست که سکون بوزن فاعول است
 و آن وزنی از اوزان مصادر ثنائی مجرد است چنانچه مذکور شد و واو در لفظ سکون
 زائد است و لهذا در صیغه ماضی آن نمی آید چهارم تَفَعَّل بفتح اول و ثانی و سکون
 ثالث و ضم رابع درین قسم هر دو تا زیاده است چون تَعَفَّرَ بمعنی خبیث شدن
 اصل آن عفر است و هر دو تا زائد پنجم تَغَوَّل بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و ضم رابع
 و درین قسم تاو و واو زیاده است چون تَجَوَّز بمعنی پایی تاب پوشیدن اصل آن
 جرب است و تاو و واو زائد ششم تَفَعَّوْل بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و ضم رابع
 و درین قسم هم تاو و واو زیاده است چون تَسَرَّوْل بمعنی ازار پوشیدن اصل آن
 سرل است و تاو و واو زائد هفتم تَغَيَّعْل بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و ضم رابع
 و درین قسم تاو یا زیاده است چون تَبَيَّطَر بمعنی دو کردن حیوانات اصل آن بطر است
 و تاو یا زائد هشتم تَغَعَّلِي بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و کسر رابع و آن در اصل تَغَعَّلِي
 بود بفتح اول و ثانی و سکون ثالث و ضم رابع و تعلیلش آنست که ضمّ ماقبل یا را بنا بر دشوار
 خواندن آن بکسر بدل کردند و درین قسم هم تاو یا زیاده است چون تَقَلَّسِي بکسر سیم بمعنی گاه
 پوشیدن که بحقیقت تَقَلَّسِي بضم سیم بود اصل آن قلّس است و تاو یا زائد

It is to be remarked, that the last word was originally *سكون* of the measure *فَعُول* § 14, class 21. In this word *و* is servile, and therefore it does not occur in the past tense.

Class	Measure	Example	Accents of the letters.					
			5	4	3	2	1	
4	تَفَعَّلَ	تَغَفَّرَ	*	Z	*	F	F̣	Becoming base.
5	تَفَعَّلَ	تَجَوَّبَ		Z	S	F	F̣	Wearing stockings.
6	تَفَعَّلَ	تَسَرَّوَل		*Z	S	F	F̣	Wearing trowsers.
7	تَفَعَّلَ	تَبَيَّطَر		Z	*S	F	F̣	Practising farriery.
8	تَفَعَّلَ	تَقَلَّسَى	*	K	S	F	F̣	Wearing a cap.

Originally the last word was *تَقَلَّسَى* the alteration being made because a *Zum* preceding *ي* being difficult to pronounce, is permuted into *Kuffir*.

فصل (۲۵) اوزان مصدر ملحق به افعِلْ اَلْ بَرْدُ قَسَم است اول اِفْعِلْ اَلْ بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و سکون رابع و فتح خامس و درین قسم فاو عین و لام اول اصلي است و حروف دیگر زیاده است چون اِقْعِیْ باین بمعنی جانب پس رفتن اصل آن قعس است و حروف دیگر زائد دوم اِفْعِلْ اَلْ بکسر اول و سکون ثانی و کسر ثالث و سکون رابع و فتح خامس و درین قسم هم فاو عین و لام اصلي است و حروف دیگر زیاده است و آخر این لفظ همزه است چون اِسْلَقْ بمعنی بر پشت خوابیدن اصل آن سلق است و حروف دیگر زائد

فصل (۲۶) در بیان اسمایی که از ان معنی مصدری معلوم میشود با وجود آنکه آن اسم مصدر نیستند باید دانست که هرگاه یا و تا در آخر اسم لاحق می شود افزوده معنی مصدری می نماید چون رَبُّوْیَّةَ بمعنی پروردگار شدن و چون عَالِمِیَّةَ بمعنی دانا بودن و چون مَعْلُومِیَّةَ بمعنی دانسته شده بودن و امثال آن بسیار است و برای دریافت این قدر

کافیست

فصل (۲۷) در بیان معنی مشتق و تفصیل اقسام آن

مشتق اسمی است که از مصدر می سازند و بهیت و معنی مشتق از مصدر جدا میباشند لکن ماده یعنی حروف اصلي و معنی آن در مشتق باقی میماند و ساختن مشتق از مصدر مشابه ساختن

§ 25.

Of the infinitives annexed to اَفْعَلَال the second class of four lettered verbs with serviles, and these are again divided into two classes.

Class.	Measure.	Examples.	Accents of the letters.							
			7	6	5	4	3	2	1	
1	اَفْعَلَال	اَقْعَسَاس	.	.	F	S	K	S	K	Moving backwards.
2	اَفْعَلَاء	اَسْلَقَاء	.	.	F	S	K	S	K	Sleeping on the back.

§ 26.

Of the nouns whereby the signification of the infinitive is discerned, although these are not themselves infinitives.

It is to be remarked, that whenever ي and ة, come together at the end of a word, it indicates an infinitive signification as رُبُوبِيَّة providence عَالِيَّة wisdom معلومية expertness, and many others, but these are sufficient for exemplification.

§ 27.

Of Derivative Nouns.

Mush-tuck مشتق or derivative, is a noun formed from the infinitive. The derivative differs in form and signification from the infinitive, although

بساختن آوردن و زیور از زر و سیم است یعنی آوردن و زیوری که از زر و سیم میسازند
 اصل و قیمت زر و سیم در آن بحال خود میماند و بهیئت و قیمت دیگر نمی افزاید و مشتق
 برشش قسم است اول اسم فاعل دوم اسم مفعول سیوم صفت منتهیه چهارم
 اسم تفضیل پنجم اسم ظرف ششم اسم آله

فصل (۲۸) در بیان معنی اسم فاعل و تفصیل اقسام آن

اسم فاعل ضیغه ایست که دلالت میکند بر شخصی که معنی مصدر می بان شخص
 قائم است و قیام بدو معنی مستعمل میشود حدوث و ثبوت حدوث آنست که در آن
 شجره ملحوظ باشد و ثبوت آنست که در آن شجره ملحوظ نباشد و قیام در اسم فاعل بمعنی
 حدوث است و اسم فاعل بر چهار قسم است اول اسم فاعل ثلاثی مجرد دوم اسم
 فاعل ثلاثی مزید سیوم اسم فاعل رباعی مجرد چهارم اسم فاعل رباعی مزید

فصل ۲۹ در بیان طور ساختن اسم فاعل از مصدر ثلاثی مجرد

اسم فاعل از مصدر ثلاثی مجرد باین طور میسازند که حرف اول اصلی مصدر را مفتوح میخوانند
 و حرف ثانی اصلی مصدر را مکسور میگویند و میان حرف اول اصلی و حرف ثانی اصلی
 الف زیاده مینمایند چون ناصِر بر وزن فاعِل که اسم فاعل از نَصَرَ است بمعنی یاری کننده
 چون را مفتوح و صا د را مکسور میگویند و الف را میان نون و صا د زیاده میسازند و در ضیغه
 اسم

the materials or radical letters are retained in the derivative. The Arabic derivatives used in the Persian language are six in number.

1st, *Isim fâ-il* اسم فاعل the participle present, or noun of action. 2d, *Isim Mu-fâ-ul* اسم مفعول or the past participle. 3d, *Isim Sif-ut mu-shub-beh* اسم صفت مشبهة. 4th, *Isim tuf-zeel* اسم تفضيل a noun of comparison. 5th, *Isim Zurf* اسم ظرف a noun of time and place. 6th, *Isim A-leh* اسم آلة a noun of instrument.

§ 28.

1. *Isim fâ-il* is a tense denoting the person on whom the infinitive meaning rests, and this is after two ways. *Hud-oot* حدوث a recent accident, and *Su-hoot* ثبوت either recent or inherent. The *Isim fâ-il* is of four kinds, 1st, Of the simple three lettered infinitive. 2d, Of the three lettered infinitive with serviles. 3d, Of the simple four lettered infinitive. 4th, Of the four lettered infinitive with serviles.

§ 29.

The manner of forming the Isim Fâ-il from the simple three lettered infinitive.

The first radical of the infinitive is made *Futteh*, the second radical *Kussir*, then between these two radicals one *Alif* is to be inserted thus نَاصِر of the measure فاعل which is the *Isim fâ-el* of نَصَرَ meaning *assist*. The letter ن is marked *Futteh*, the ص *Kussir*, the ا is inserted between them. In the

اسم فاعل مؤنث بعد حرف ثالث اصلی تار از یاده مینمایند چون نَاصِرَة برون فاعِلَتَه

فصل ۳۰ در بیان اوزان اسم فاعل ثلاثی مجرد موافق صفات شش گانه

باید دانست که مصادر اقسام شش گانه تفصیل نوشته شد و اسم فاعل هر قسم جدا جدا
بقلم نمیی آید و از جمله اسمای فاعل هر چه در آن تعلیل واقع می شود ذکر کرده می آید

تا سخن بطول نه انجامد پس بدانند که موزون به اسم فاعل ثلاثی مجرد لفظ فاعِل
است بفتح اول و سکون ثانی و کسر ثالث چنانچه سابق ذکر یافته اکنون تفصیل
اسم فاعل که در آن تعلیل واقع می شود و بر این وزن می آید نگاشته می شود

که اسم فاعل اجوف واوی قَائِل است بمعنی گوینده اصل آن قَاوِل بود و تعلیلش

آنست که هر واو یا که در طرف افتد یعنی در آخر کلمه باشد یا نزدیک طرف افتد یعنی قبل

حرف آخر کلمه باشد و پیش از آن الف زائد باشد آنرا به مزه بدل میکنند و همزه مکسور

را در رسم الخط بیامی نویسند و لهذا زیر این نقطه نمیی افکنند و اسم فاعل اجوف یایی بَائِع است

بمعنی فروشنده اصل آن بَائِع بیابود و تعلیل آن در اجوف واوی نوشته شد

و اسم فاعل ناقص واوی ذَائِع است بمعنی طلب کننده اصل آن ذَائِع بود

یعنی بجای یا واو بود و تعلیلش آنست که هر واو که در اسم فاعل در آخر کلمه باشد

و ما قبل آن مضموم نباشد بیابدل کنند و اسم فاعل مهموز اللام قَائِر است بمعنی خواننده

اصل